

TURUN KULTTUURIPÄÄKAUPUNKIPUISTO 2011:
TURUN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

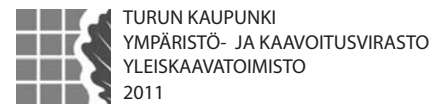
HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

TURUN KULTTUURIPÄÄKAUPUNKIPUISTO 2011:

TURUN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

Teksti ja taitto Sonja Semeri ja Samuli Saarinen
Kuvat Sonja Semeri, ellei toisin mainita

Kaupunginvaltuuston hyväksymä 7.3.2011

SISÄLLYS

JOHDANTO	5
1. RUISSALO	
Suunnitelmapakartta	8
Suunnitelmaselostus	10
2. KESKUSTA	
Suunnitelmapakartta	14
Suunnitelmaselostus	16
3. JOKILAAKSON KYLÄT	
Suunnitelmapakartta	30
Suunnitelmaselostus	32
4. JATKOTOIMENPITEET	38
LÄHTEET	39

JOHDANTO

Turun kulttuuripääkaupunkipuisto 2011 sisältää lukuisia valtakunnallisesti huomionarvoisia ympäristöjä, jotka yhdessä korostavat kaupunkimaisen kulttuuriympäristön sekä urbaanin viherverkon tärkeyttä. Kirjoitettu ja eletty historia, arjen kulttuuriperintö, luonnon monimuotoisuus ja eheä virkistysverkko ovat puiston tärkeimmät arvot, samoin elinvoimainen kaupunkikulttuuri. Tiiviisti rakennettu, arkkitehtuuriltaan rikas ja elämää sykkivä kaupunkikeskusta on hyvinvoinnin kannalta yhtä merkittävä kuin puhdas luonto. Kaupunkipuistossa on kumpaakin ja lähes kaikkea siltä väliltä. Kulttuuripääkaupunkipuistolle anotaan ympäristöministeriöltä kansallisen kaupunkipuiston statusta.

Turun kulttuuripääkaupunkipuisto 2011:n eli Turun kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on olemassa oleviin suunnitelmiin pohjautuva suunnitelma kaupunkimaisen ympäristön erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi.

Turun kulttuuripääkaupunkipuisto on perustettu 7.3.2011 kaupunginvaltuuston päätöksellä kulttuuripääkaupunkivuoden 2011 kunniaksi. Alueelle haetaan kansallisen kaupunkipuiston status-ta ympäristöministeriöltä. Vuoteen 2011 mennessä Suomeen on perustettu viisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaista kansallista kaupunkipuistoa: Hämeenlinna, Heinola, Pori, Hanko ja Porvooseen. Valmistelut ovat käynnissä useissa kaupungeissa.

Hoito- ja käyttösuunnitelma antaa kaavatilanteeseen perustuvia, konkreettisia ohjeita alueiden erityisarvot huomioon ottavalle kehittämiselle, mutta on luonteeltaan yhteen vetävä ja yleispiirteinen. Yksityiskohtaisia käytännön hoitotöitä ohjaavat edelleen alue- tai omistajakohtaiset suunnitelmat sekä alueita koskevat kaavat ja muut päätökset.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa painotus on maankäytön suunnittelussa sekä hoidon ja käytön ohjaamisessa. Puiston perustamiseen liittyvä selvitystyö (arvot, edellytykset, maankäyttötilanne, kiinteistönomistus) on valmistunut vuonna 2007: *Turun kansallinen kaupunkipuisto, perustamisselvitys* (Ympäristö- ja kaavoitusvirasto 28.2.2007).

Suunnittelualue on jaettu kolmeen maisematyypiltään erilaiseen osa-alueeseen: Ruissalo, keskusta ja jokilaakson kylät. Osa-alueilta on poimittu pienempiä erityishuomiota edellyttäviä kokonaisuuksia tarkempaan suunnitteluun. Suunnitelmakartta on laadittu siten, että se voi toimia yleiskaavan liitemateriaalina.

Hoito- ja käyttösuunnitelman sisältö on jaettu seuraaviin teemoihin:

- Puistot ja viheralueet
- Kulttuuriympäristö
- Arvokkaat luontoalueet ja muinaisjäännökset
- Erikoisalueet
- Uudet tai kehitettävät reitit
- Maisematila

Selostuksessa tarkennetaan, mitä karttamerkinnoilla kussakin kohteessa tarkoitetaan sekä määritellään kohteen hoidon ja käytön sekä kehittämisen periaatteet. Alueille on tarvittaessa esitetty ensisijaiset eli priorisoiduiksi suositellut toimenpiteet.

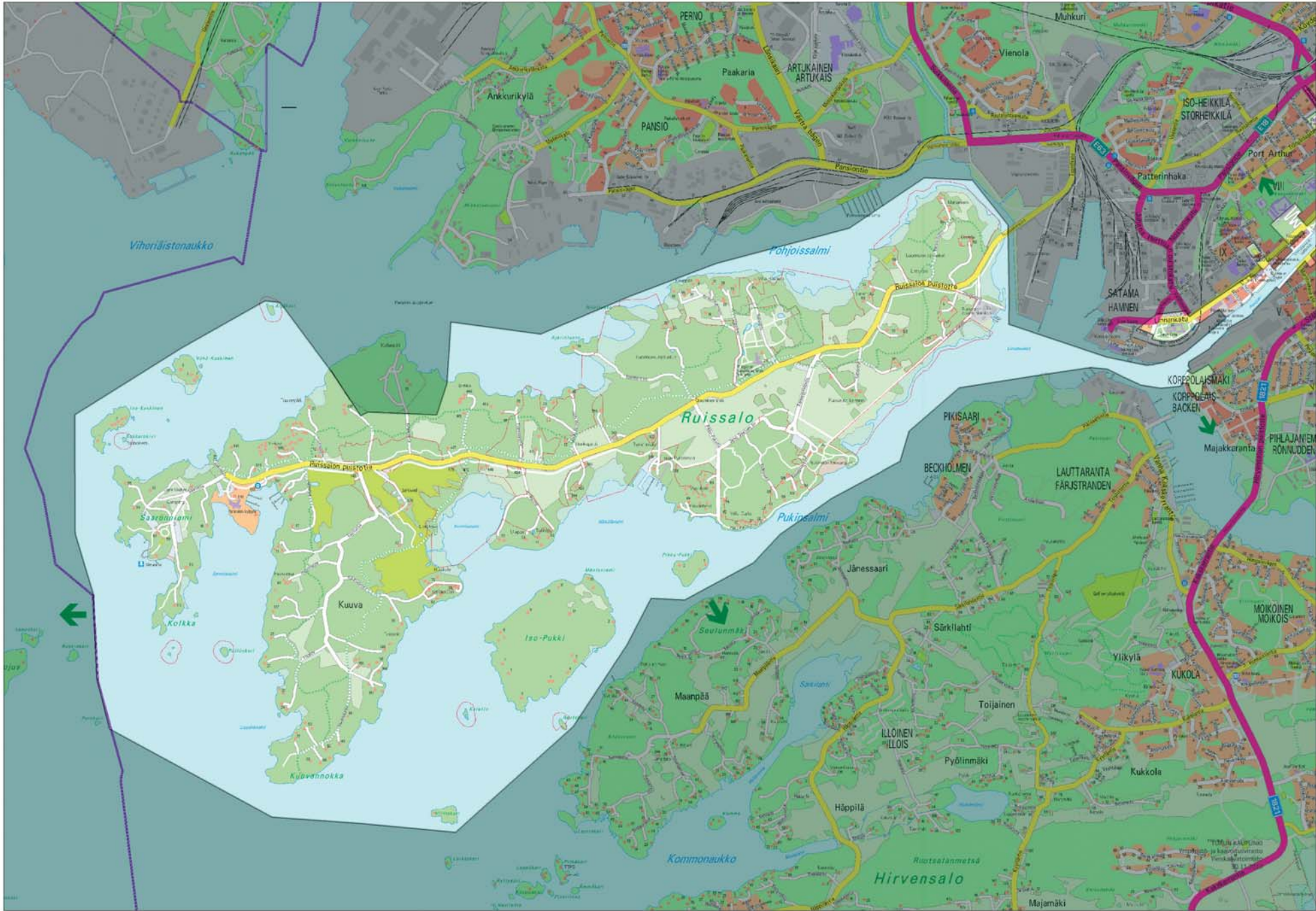
Suunnitelma perustuu maisema-arkkitehti Sonja Semerin laatimaan diplomityöhön *Turun kansallinen kaupunkipuisto, hoito- ja käyttösuunnitelma* (Aalto-yliopiston teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin laitos 22.3.2010).

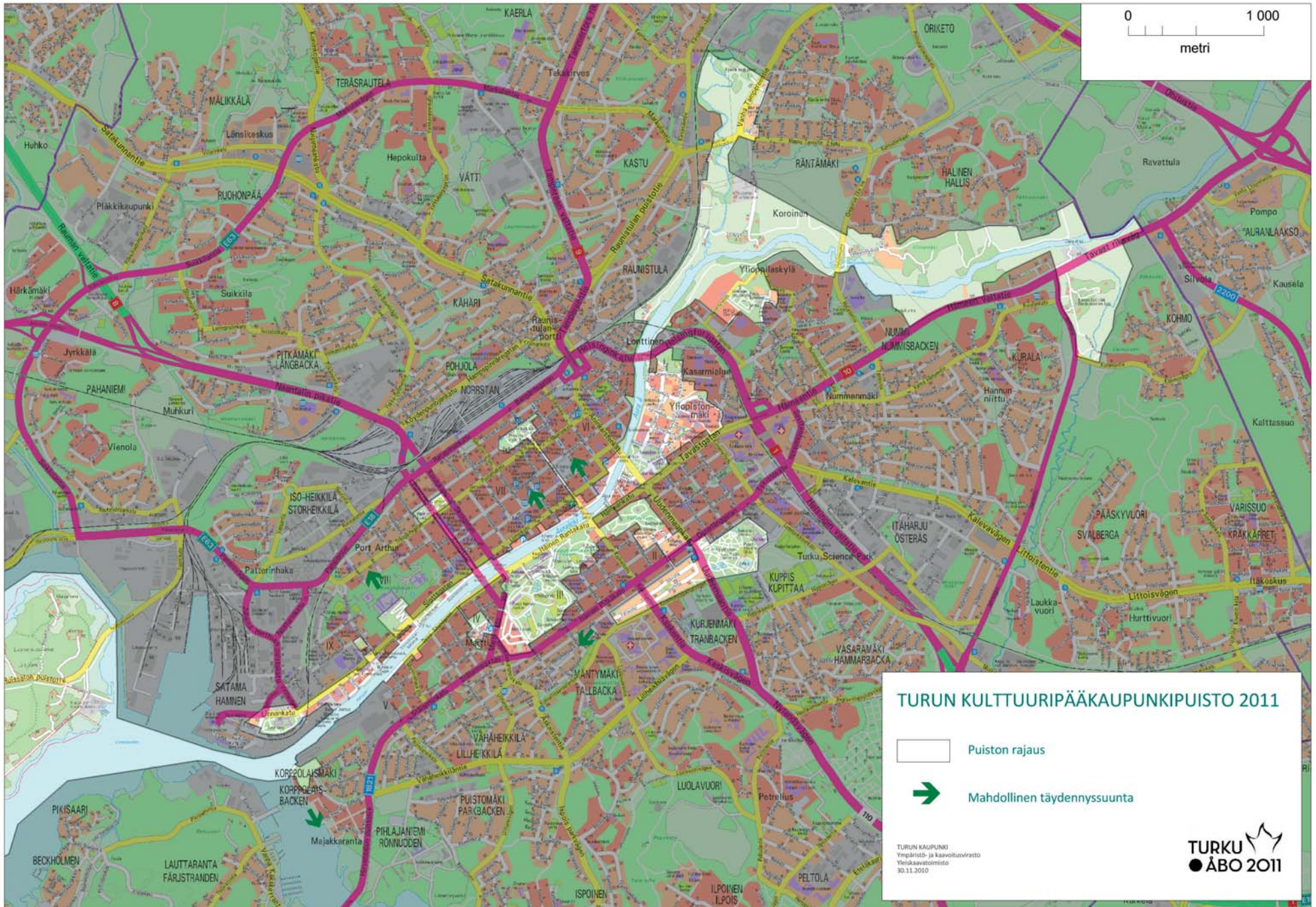
Työryhmä:

Lauri Laine (työryhmän pj.), viheraluepäällikkö / Kiinteistöliikelaitos
Samuli Saarinen (työryhmän siht.), tutkija / yleiskaavatoimisto
Olavi Ahola, yleiskaavainsinööri / yleiskaavatoimisto
Anna-Kaisa Kaukola, vastaava rakennuttaja / Kiinteistöliikelaitos
Kari Karhu, ympäristönsuojelusuunnittelija / ympäristönsuojelutoimisto
Kaarin Kurri, tutkija / Turun museokeskus
Juha Lipponen, maankäytön suunnittelija / Kiinteistöliikelaitos
Ritva Nummiora, maisema-arkkitehti / suunnittelutoimisto
Mika Rajala, arkkitehti / Kiinteistöliikelaitos
Kimmo Savonen, ympäristötarkastaja / ympäristönsuojelutoimisto
Tuuli Vesanto, maisema-arkkitehti / yleiskaavatoimisto

Kuva
Samuli Saarinen

1. RUISSALO SUUNNITELMAKARTTA

Ruissalon osa-alue on tässä suunnitelmassa käsitelty melko yleispiirteisesti, sillä alueelle on tehty vuonna 2006 julkaistu Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma. Suunnitelma hyväksyttiin Ruissalon hoitoa ja käyttöä sekä yksityiskohtaisempia suunnitelmia ohjaavana asiakirjana Turun kaupunginvaltuustossa 12.12.2005. Kyseinen suunnitelma on ns. yleinen osa, jota täydennetään aluekohtaisin suunnitelmin. Yleistä osaa täydennetään paikkatietokannassa, jossa alueita käsitellään metsikkö- ja maankäyttökuvioina ja niille asetettuina hoitoa ja käyttöä koskevin ohjeina, määräyksinä ja tavoitteina (Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma 2006). Ruissalossa on myös lainvoimainen osayleiskaava (Ruissalo osayleiskaava v. 2010, 9.2.1998), jossa määritetään maankäytön periaatteet. Osayleiskaava on tullut voimaan vuonna 1999. Saaronniemen 2003 voimaan tullut asemakaava korvaa alueen osayleiskaavan. Suuri osa Ruissalosta lähiluotoineen on luonnonsuojelulain alaista suojelualuetta.

Ruissalon osuudella hoito- ja käyttösuunnitelman perustana ovat siis aluetta koskevat suojelumääräykset ja oikeusvaikutteiset kaavat sekä Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma. Kulttuuripääkaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa on suunnitelmakartalla koottu hieman yleistäen yhteen kaavojen aluemerkinnot ja suunnitelmaselostuksessa on viitattu kaavamääräyksiin ja Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelman (2006) tarkempiin ohjeisiin. Osa aluemerkinnoista perustuu Viherverkko-suunnitelman (2008) aluevarauksiin.

ERITYISARVOT

Ruissalon ehdottomat erityisarvot ovat sen monimuotoinen ja erityislaatuinen luonto ja rakennusperintö sekä näiden yhdessä muodostamat kulttuurimaisemat. Luontoarvojen tunnettuus ja monimuotoisuutta ylläpitävä hoito voidaan lukea myös alueen arvoiksi. Maisemaa rikastuttaa avoimien peltoaukeiden ja lehtometsän vuorottelu.

Hyvin säilyneet 1800-luvun ja 1900-luvun alun huvilat muodostavat ainutlaatuisen ja laajan kokonaisuuden arvokasta kulttuuriperintöä. Ruissalon kulttuuri- ja luonnonarvoista pääsee nauttimaan helposti saaren ulkoilureiteillä ja yleisölle avoimissa rakennusperintökohteissa. Ruissalon sijainti lähellä kaupunkikeskustaa tekee alueesta erityisen arvokkaan virkistysympäristön.

HOIDON, KÄYTÖN JA KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

Ruissalon hoidon, käytön ja kehittämisen päätavoitteena on säilyttää saaren elinvoimainen luonto. Luonnon monimuotoisuutta ylläpitävän hoidon jatkuminen on tärkeää. Tärkeänä tavoitteena on myös merkittävien kulttuuriympäristön elementtien, kuten viljelymaisemien ja rakennusperintö-

kohteiden vaaliminen. Virkistyskäyttömahdollisuuksien ylläpito ja parantaminen ovat alueen käytön kannalta tärkeimmät tavoitteet. Ruissalon saavutettavuuden ja maaliikenteen kehittäminen joukkoliikennettä ja kevyttä liikennettä suosimalla on koko kaupunkiseutua koskeva lähitu-levaisuuden tavoite.

KARTTAMERKINNÄT

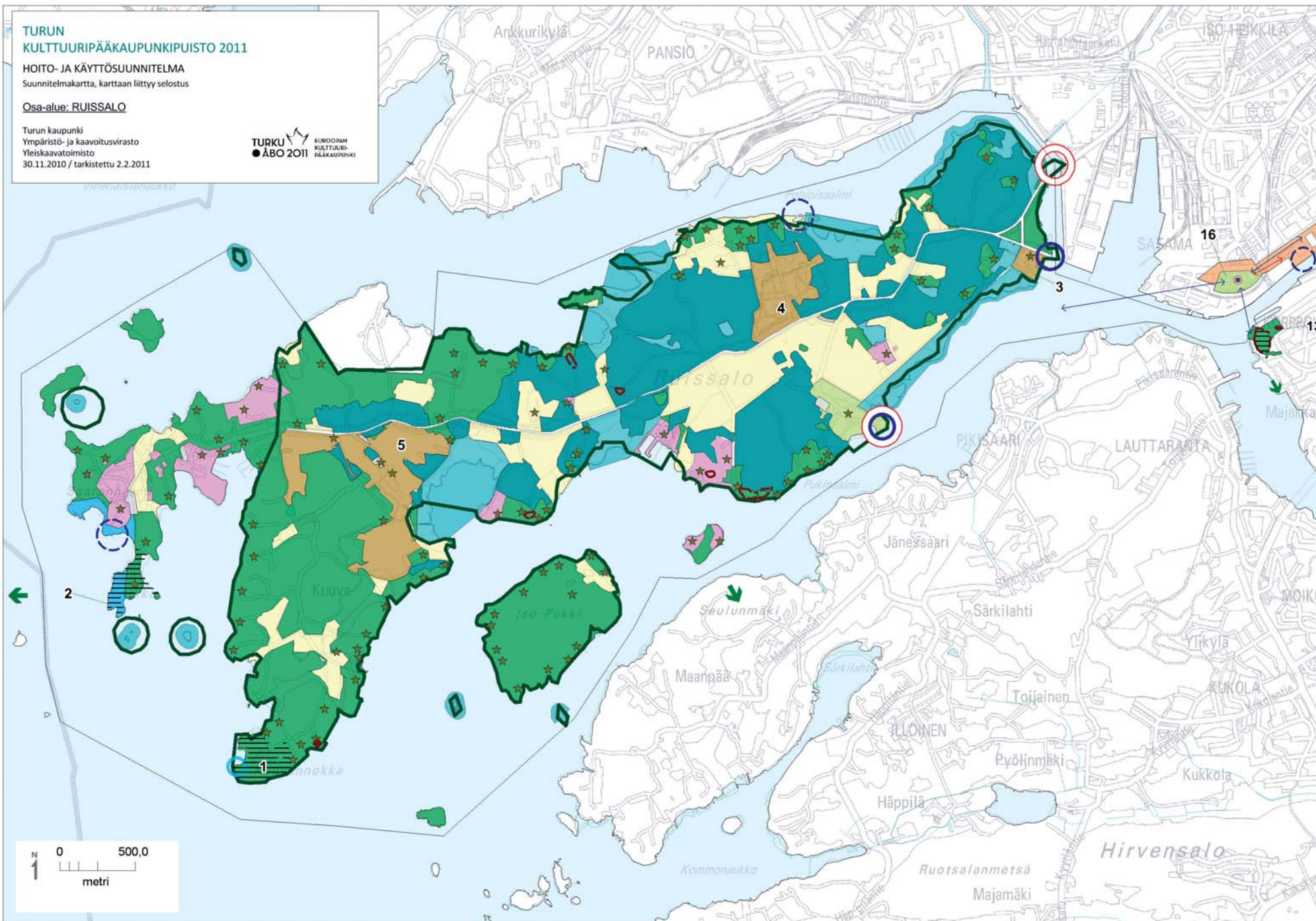
	Turun kulttuuripääkaupunkipuisto 2011		Tärkeä yhdyskatu
	Mahdollinen täydennyssuunta		Pysäköintialue
	Historiallinen puisto		Muinaisjäännös (alue)
	Muu puisto tai viheralue		Muinaisjäännös (kohde)
	Maisemallisesti arvokas avoin kulttuuri- ja luonnonmaisema		Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaijäännös
	Luonnonsuojelualue, pääosin metsää (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella tai suojeltu luontotyyppi)		Puoliavoin reuna
	Luonnonsuojelualue, pääosin avoimia alueita (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella)		Uusi kevyen liikenteen silta
	Yleiskaavan suojelualue		Säilytettävä laituripaikka
	Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue		Uusi laituripaikka
	Virkistykseen, lomailuun ja matkailuun liittyvät alueet		Ruissalon liikenteen kehittäminen
	Perinnemaisema		Ruissalon huvilat
	Uimaranta		Monumentaalirakennus
	Uimapaikka		Uusi jalankulkuyhteys
	Arvokas luontoalue		Palautettava näkymä
	Erikoisalue		Säilytettävä näkymä
	Historiallinen keskusta		
	Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas kortteli- tai kyläalue		

**TURUN
KULTTUURIPÄÄKAUPUNKIPIIUSTO 2011**

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
Suunnitelmapaketti, karttaan liittyvä selostus

Osa-alue: RUISSALO

Turun kaupunki
Ympäristö- ja kaavoitusvirasto
Yleiskaavoitustoimisto
30.11.2010 / tarkistettu 2.2.2011

1. RUISSALO SUUNNITELMASELOSTUS

1.1 PUISTOT JA VIHERALUEET

Historiallinen puisto

Kulttuurihistoriallisesti ja virkistysarvoiltaan merkittävä Ruissalon kansanpuisto

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Hoidossa ja kehittämisessä on huomioitava alueen runsas virkistyskäyttö ja alueella järjestettävät suur tapahtumat. Hoidon on oltava riittävän intensiivistä. Alueen rakenteiden ja kalusteiden rakentamisessa, korjaamisessa sekä uusimisessa tulee kiinnittää huomiota ympäristön hyvään laatuun.

Muu puisto tai viheralue

Pääasiassa metsäiset retkeily- ja ulkoilualueet. Merkintä noudattaa pääpiirteittäin Ruissalon osayleiskaavan merkintöjä VR-1 (retkeily- ja ulkoilu-alue) ja VP (puisto). Osa merkityistä alueista on Ruissalon osayleiskaavassa merkinnällä VR-2 (retkeily- ja ulkoilualue), avoimena pidettävät alueet ja merkinnällä VV (uimaranta-alue).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Osayleiskaavassa annetaan alueen yleispiirteiset määräykset, joita tämentää Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma (2006).

Uimaranta

Saaronniemen asemakaavaan merkityt uimaranta-alueet.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Saaronniemen uimaranta on Ruissalon ainoa valvottu uimaranta-alue. Kolkanniemen (2) osan uimaranta-alue on asemakaavassa suojeltu (uimaranta-alue, jolla ympäristö säilytetään) ja kaavamääräyksen mukaan aluetta tulee hoitaa ympäristö- ja kaavoituslautakunnan hyväksymän erillisen hoitosuunnitelman mukaisesti luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Vasemalla: Ruisrock kansanpuiston alueella vuonna 2009. Kuva Sami Rouhiainen. Oikealla: Kolkanniemen uimaranta-alue.

Uimapaikka

Ruissalon osayleiskaavaan merkitty uimaranta-alue Kuuvannokassa. Alue ei ole valvottu julkinen uimaranta, vaan uimiseen käytetty luonnonranta.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Kuuvannokan uimapaikan käyttö säilytetään nykyisellään.

1.2 KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Ruissalon huvilat

Valtakunnallisesti arvokkaat Ruissalon huvilat pihapiireineen

Ruissalon huviloiden rakentaminen alkoi 1800-luvun puolivälissä. Huviloita rakennettiin porvariston kesäasunnoiksi, mutta myös kaupungin siisäntuloväylän kaunistukseksi. Rakennusten tyylien kirjo vaihtelee empiristä funktionalismiin. Näyttävän koristeellista ns. pitsihuviloista monet

Ruissalon kartanon pellot ovat saaren kauimmin viljeltyjä. Kuvan vasemmassa reunassa Rantapromenadi, jota pitkin voi kulkea opastuskeskukselta kansanpuistolle.

ovat lääninarkkitehti G. T. Chiewitzin suunnittelemia, myös Erik Bryggman tunnetaan Ruissalon huvila-arkkitehtina. Yksi palsta varattiin yleiseen virkistyskäyttöön; entisen Manilla-huvipuiston tilalle perustettiin Yleinen käytävä (Almänna promenad), nykyinen Ruissalon Kansanpuisto.

Huviloiden puutarhat täydentävät tammilehtojen ja pähkinäpensasmet- siköiden luomaa saaren ainutlaatuista viherympäristöä. Huvilaympäristöt jatkuvat monin paikoin ympäröiville luonnonalueille ilman selvää rajaa.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Huvilat ympäristöineen on Ruissalon osayleiskaavan mukaisesti säily- tettävä. Kaavan mukaan alueita käytetään asumiseen, virkistykseen tai kulttuuripalveluihin. Pihapiiriä ja sen välitöntä ympäristöä tulee hoitaa rakennuksen tyyliin sopivana puisto- tai puutarha-alueena eikä pihapii- rissä olevia istutuksia ja rakennuksia saa ilman pakottavaa syytä hävittää. Palstojen hoidosta on annettu määräykset myös vuokrasopimuksissa. Ruissalossa tyyppillistä kasvillisuutta tulee vaalia; myös kokeileva puutar- hanhoito lajiuutuuksineen kuuluu Ruissalon elävään perintöön.

 Maisemallisesti arvokas avoin kulttuuri- ja luonnonmaisema

Kulttuurihistoriallisista ja/tai maisematilallisista syistä avoimena säilytet- tävät viljelyalueet.

Merkinnän viljelyalueella voi olla viljeltyjä peltoja, niittyjä, nurmia, laitumia ja osittain puoliavoimia rakennettuja kylämäisiä alueita sekä puus- toisia vyöhykkeitä rannoilla ja metsäsaarekkeina. Merkintä noudattaa Ruissalon osayleiskaavan merkintää VR-2 (retkeily- ja ulkoilualue) pienin poikkeuksin. Osan osayleiskaavan VR-2-alueista ei ole katsottu välttämät- tömiksi säilyttää tai muuttaa avoimiksi, joten tässä suunnitelmassa kysei- set alueet on merkitty luokkaan ”Muu puisto tai viheralue”.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Osayleiskaavassa annetaan alueen yleispiirteiset määräykset, joita täs- mentää Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma (2006).

 Virkistykseen, lomailuun ja matkailuun liittyvät alueet

Merkinnällä osoitetaan Ruissalon osayleiskaavan loma- ja matkailualueet (R), matkailua ja virkistystä palvelevien rakennusten alueet (RM), sosiaa- litointia ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten alueet (YS) (Ruis- salon kylpylähotelli) sekä teollisuus- ja varastorakennusten alueet (TV) (Turun Pursiseuran satama-alue). Saaronniemen asemakaavassa Saaron- niemen leirintäalue on osoitettu matkailua ja virkistystä palvelevien ra- kennusten alueeksi (RM) ja asuntovaunualueeksi (RV-1).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueiden suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihis- toriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Tarkemmat periaatteet alueiden käytöstä kerrotaan alueilla voimassa olevissa kaavoissa.

 Pysäköintialue

Ruissalon osayleiskaavassa sekä Saaronniemen asemakaavassa yleiseksi pysäköintialueeksi (LP) merkityt alueet.

1.2 ARVOKKAAT LUONTOALUEET JA MUINAISJÄÄNNÖKSET

 Luonnonsuojelualue, pääosin metsää (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella)

 Luonnonsuojelualue, pääosin avoimia alueita (rau- hoitettu luonnonsuojelulain perusteella)

Ruissalon luonnonsuojelualueisiin kuuluu kolme rauhoitettua kokonai- suutta: Ruissalon lehdot (248 ha), Ruissalon lintulahdet ja -rannat (94 ha) ja Ruissalon lintuluodot (10 ha). Luonnonsuojelualueiden rauhoitus- päätöksellä (2006) toteutettiin sekä lehtojensuojeluohjelman että Na- tura 2000-verkoston vaatimukset (Ruissalo <www05.turku.fi/ruissalo>). Suunnitelmassa luonnonsuojelualueet on jaettu pääosin metsää ja pää- osin avoimia alueita sisältäviksi alueiksi ilmakuvatulkinnan avulla.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Turun kaupunki vastaa suojelualueiden luonnon kartoituksesta, seurana- sta ja hoidosta. Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2006) sekä siihen liittyvässä tietokannassa annetaan tarkat suojelualueiden hoito- toimenpiteet.

 Natura 2000-verkoston kuuluva alue

Natura 2000 -verkosto on perustettu vaalimaan luonnon monimuotoi- suutta Euroopan Unionin alueella. Lähes koko Ruissalo kuuluu Natura 2000 -verkostoon monipuolisen kasvillisuuden, uhanalaisten ja harvinais- ten selkärangattomien eläimien sekä runsaan ja monipuolisen linnuston suojelemiseksi.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Natura-alueilla eikä sen rajojen ulkopuolella saa heikentää merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue kuuluu Natura-verkostoon. Ruis- salossa Natura 2000 -verkoston suojelua toteutetaan luonnonsuojelulain ja maankäyttö- ja rakennuslain mukaan. Alueiden hoito- ja käyttö määri- tellään Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelmassa (2006) sekä siihen liitty- vässä tietokannassa.

Suunnitelmaselostus

RUISSALO

Arvokas luontoalue

1. Kuuvannokka

Kuuvannokan laaja rantakallio, joka kohoaa 15 metrin korkeuteen merenpinnasta. Alueelle johtaa luontopolku ja kalliolta on erinomainen näköala pohjoiselle Airstolle, joka on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. (Karhu 1994.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Kuuvannokka on Ruissalon osa-yleiskaavassa merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi sekä uimaranta-alueeksi. Suositun virkistyskohteen kallio- ja maaperän kulumista tulisi tarkkailla ja tarvittaessa rakentaa ohjaavia reittirakenteita, kuten pitkospuita maaperän kulumisen välttämiseksi.

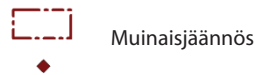
2. Kolkka

Kolkan alue, joka on hiekkainen Airstolle työntyvä niemenkärki. Kolkan lähiluodoilla pesii monipuolinen merilintulajisto. Alue on suosittu ulkoilukohde ja sieltä on hyvät näkyvät Airstolle. (Karhu 1994.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Kolkka on Saaronniemen asemakaavassa merkitty uimaranta-alueeksi, jolla ympäristö säilytetään (VV/s) sekä retkeily- ja ulkoilualueeksi, jolla ympäristö säilytetään (VR/s). Alueelle on rajattu kaksi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta, joita tulee hoitaa ympäristö- ja kaavoituslautakunnan hyväksymän erillisen hoitosuunnitelman mukaisesti. (Asemakaava 2/2001, 2003.) Suositun virkistyskohteen maaperän kulumista tulisi tarkkailla ja tarvittaessa rakentaa ohjaavia reittirakenteita, kuten pitkospuita maaperän kulumisen välttämiseksi.

Muinaisjäänös

Muinaismuistolailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänöskohde tai muinaisjäänösalue

Ruissalon kiinteät muinaisjäänökset ovat Krimin sodan (Oolannin sota 1854) aikana rakennettuja puolustuspatteereita

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Kiinteät muinaisjäänökset on Suomessa rauhoitettu muinaismuistolailla, ja ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen tai muu siihen kajoaminen kielletty. "Arkeologisen kulttuuriperinnön hoito on kiinteiden muinaisjäänösten ja niiden ympäristön kunnossapitoa sekä alueiden käytön suunnittelua ja organisointia" (Muinaisjäänösten hoito < www.nba.fi/fi/mjhoito > 31.5.2005). Kalkkiniemen patterin peruskunnostus tehtiin vuonna 2005. Patteri sijaitsee suositun ulkoilureitin varrella ja sen käyttömahdollisuudet sekä nähtävyytenä että opetuskohteena ovat erinomaiset. Museoviraston hoito-ohjeen mukaan alue tulee niittää kertaalleen kasvukauden aikana. (Muinaisjäänösten hoitorekisteri.)

Krottilanlahti kuuluu Ruissalon lintulahdet ja -rannat suojelualueisiin ja on tärkeä vesi- ja ruovikkolinnoston lisääntymisalue.

1.3 ERIKOISALUEET

Erikoisalue

Käytöltään poikkeukselliset alueet, joille saattaa olla rajattu pääsy.

3. Ruissalon telakka-alue

Telakka-alueella sijaitsee toistaiseksi Ruissalon opastuskeskus ja luontokoulu Tammenterho, joiden siirtämisestä Kasvitieteellisen puutarhan yhteyteen neuvotellaan (Turun yliopisto ja Turun kaupunki). Osa telakka-alueesta on aidattu ja siellä tehdään muun muassa ruoppauskaluston huoltotoimintaa (Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma 2006).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Ruissalon osayleiskaavassa alue on merkitty julkisten palvelu- ja hallintorakennusten alueeksi, jolla veneveistämötoimintaan liittyvä kulttuurihistoriallisesti merkittävä ympäristö tulee säilyttää (PY/s). Alueelle on ideoitu telakkaperinteeseen liittyvää uutta käyttöä. Kehittämisessä on yhdistettävä sataman tarpeet ja merellisen kulttuurin vaaliminen.

4. Kasvitieteellinen puutarha

Kasvitieteellisen puutarhan ulko-osat ovat päivittäin auki ja niihin on maksuton pääsy. Kasvihuoneisiin on pieni pääsymaksu. Ruissalon opastuskeskus on suunniteltu siirrettävän telakka-alueelta Kasvitieteellisen puutarhan yhteyteen (neuvottelut käynnissä ympäristönsuojelutoimiston ja Turun yliopiston välillä).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata biologisten, maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Alue on ensisijaisesti tarkoitettu kasvitieteellistä ja muuta biologista tutkimusta varten, mutta se tulisi säilyttää päiväsaikaan kaikille avoimena virkistysympäristönä. Ruissalon opastuskeskuksen ja luontokoulun sijoittaminen kasvitieteellisen puutarhan yleisöpalvelutoimintojen yhteyteen tarjoaisi mahdollisuuden keskitettyjen luonto-opastuspalvelujen ja näyttelytoimintojen kehittämiseen Ruissalossa. Myös rantaan suunniteltu kevyen vesiliikenteen laituri nostaisi alueen arvoa palvelevana vierailukohteena.

5. Golfkenttä

Golfkenttä on Ruissalon osayleiskaavassa merkitty urheilu- ja virkistyspalvelualueeksi (VU).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Alue on ensisijaisesti tarkoitettu golfin pelaamiseen, mutta kenttien vieressä ja osittain läpi kulkeva jalankulkupolku on säilytettävä kaikille avoimena virkistysreitinä.

1.4 UUDET TAI KEHITETTÄVÄT REITIT

Ruissalon saaren ja kaupunkikeskustan välisten maa- ja vesiliikenneyhteyksien sekä saaren kevyenliikenteen kehittäminen on tärkeää virkistyskäytön ja matkailun kannalta. Nykyisin toimiva lauttayhteys kansanpuiston ja telakka-alueen laitureihin tulee turvata. Saaronniemen laiturin rakentaminen uudelleen kaupungin omana hankkeena tulee toteuttaa ja pyrkiä myötävaikuttamaan kasvitieteellisen puutarhan laiturin rakentamiseen. Nämä uudet laituripaikat lisäisivät oleellisesti vesibussi- ja muun yhteysliikenteen mahdollisuuksia alueen virkistyskäytön ja matkailun edistäjinä.

Muinaisjäännökset:

”Muinajäännökset ovat maassa tai vedessä säilyneitä muistoja menneistä sukupolvista. Ne kertovat elämästä, asumisesta, liikkumisesta, elinkeinojen ja uskonnon harjoittamisesta sekä kuolleiden haustaamisesta. Jotkut muinajäännökset, kuten hautaröykkiöt, uhrikivet ja linnanvuoret, erottuvat maisemassa vielä tänäkin päivänä. Jotkut ovat kokonaan maan peitossa, kuten esim. asuin- ja työpaikat ja maahan kaivetut haudat. Veden alla yleisimpiä muinajäännöksiä ovat laivojen hylät.”

(Mikä on muinajäännös? 2009.)

Ruissalon liikenteen kehittäminen

Ruissalon liikenteen kehittämisen kannalta keskeiset Ruissalon silta ympäristöineen sekä Kansanpuiston laituri.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Monissa yhteyksissä on ollut esillä autoilun rajoittaminen saarella ja siihen on tutkittu erinäisiä keinoja. Uusien liikenneväylien toteuttamien joukko- ja kevytliikennepainotteisesti tulee olla lähitulevaisuuden tavoitteena. Varteenotettavana keinona on pysäköinnin järjestäminen mantereelle Ruissalon sillan läheisyyteen ja Ruissalon puolella julkisen liikenteen yhteyksien ja polkupyöräilymahdollisuuksien parantaminen. Vesiliikennöintiä tulee kehittää saavutettavuuden parantamiseksi ja autoilun vähentämiseksi.

Polkupyöräilyn edistämiseksi voisi saarella olla useita polkupyörien vuokrauspaikkoja (tai ilmaisia lainauspaikkoja), joihin mihin tahansa voisi palauttaa pyörän käytön jälkeen. Tällöin pyöräily esimerkiksi saaren itäpäästä länsipäähän vuokra- tai lainapyörällä olisi mahdollista niin, että voi siirtyä mahdollisesti lauttaan tai linja-autoon palatessaan saarelta mantereelle. Pyöräilyreitien laajentamista Ruissalossa tulisi myös tutkia.

Kalkkiniemen patterien sijainti Ruissalossa.

Säilytettävä laituripaikka

Ruissalon vesiliikenteen ylläpidon ja kehittämisen kannalta tärkeät nykyiset laituripaikat Kansanpuistossa ja telakka-alueella.

Uusi laituripaikka

Kevyttä vesiliikennettä ja vesijoukkoliikennettä palvelevien uusien laiturien ohjeellinen sijoitusalue Saaronniemessä ja Kasvitieteellisen puutarhan rannassa.

Pyöräilijöitä Rantapromenadilla.

2. KESKUSTA SUUNNITELMAKARTTA

Keskustan osa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu alueella voimassa oleviin kaavoihin, Viherverkko-suunnitelmassa (2008) ehdotettuihin aluevarauksiin sekä luontokohteiden osalta alueella tehtyihin inventointeihin. Rakennetun ympäristön tyypittely sekä maisematilaan liittyvät merkinnät perustuvat Yleiskaava 2025:n maisema-aluemerkintään*, jota on tässä työssä analysoitu erityisarvoja tarkentaen.

* Kulttuurihistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti tai luonnonoloiltaan arvokas alueen osa

ERITYISARVOT

Keskustan osa-alueella sijaitsee ainutlaatuisia Turun ja koko maan kehityshistoriaan liittyviä rakennusperintökohteita sekä kulttuuriympäristöjä, jotka ovat merkittäviä virkistykseen ja kaupunkiluonnon kannalta. Historiallisten kohteiden lisäksi kaupungin keskustalla on monia sosiaalisia arvoja; alue toimii arjen ja juhlan tapahtumien näyttämönä ja näyttäytymispaikkana, julkisena olohuoneena. Vapaa julkinen ulkotila Aurajoen rannoilla sekä keskustan monissa puistoissa on arvokasta lähivirkistysympäristöä kaupungin asukkaille. Luontokohteet tiiviissä rakennetussa ympäristössä ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuuden sekä luonnon toimintojen ymmärtämisen kannalta.

HOIDON, KÄYTÖN JA KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

Keskustan osa-alueen hoidon, käytön ja kehittämisen päätavoitteena on ylläpitää elinvoimaista kaupunkikulttuuria. Tähän tavoitteeseen kuuluu merkittävien kulttuuriympäristöjen rakennustaiteellisten, kulttuurihistoriallisten ja kaupunkikuvallisten arvojen vaaliminen. Kaupunkikulttuuriin kuuluvien toiminnallisten ja sosiaalisten arvojen, kuten tapahtumien ja julkisen ulkotilan säilyttäminen ja kehittäminen on myös tavoitteena. Erityisesti tavoitteena on Aurajokivarren virkistyskäytön turvaaminen ja ympäristön viihtyisyyden parantaminen. Luonnon monimuotoisuutta ylläpidetään arvokkaita luontokohteita hoitamalla ja säilyttämällä.

KARTTAMERKINNÄT

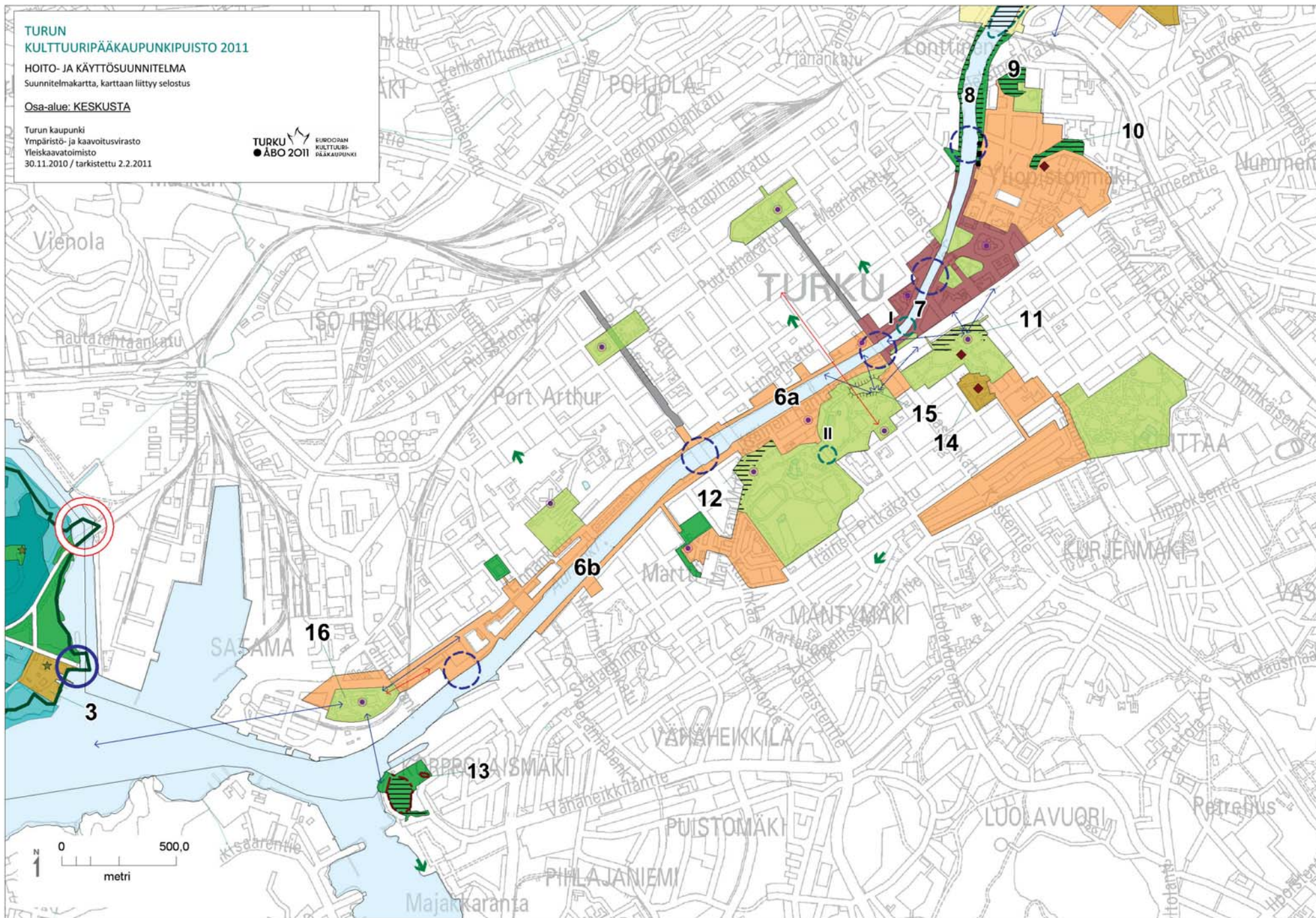
	Turun kulttuuripääkaupunkipuisto 2011		Tärkeä yhdyskatu
	Mahdollinen täydennysuunta		Pysäköintialue
	Historiallinen puisto		Muinaisjäännös (alue)
	Muu puisto tai viheralue		Muinaisjäännös (kohde)
	Maisemallisesti arvokas avoin kulttuuri- ja luonnonmaisema		Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös
	Luonnonsuojelualue, pääosin metsää (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella tai suojeltu luontotyyppi)		Puolivoin reuna
	Luonnonsuojelualue, pääosin avoimia alueita (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella)		Uusi kevyen liikenteen silta
	Yleiskaavan suojelualue		Säilytettävä laituripaikka
	Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue		Uusi laituripaikka
	Virkistykseen, lomailuun ja matkailuun liittyvät alueet		Ruissalon liikenteen kehittäminen
	Perinnemaisema		Ruissalon huvilat
	Uimaranta		Monumentaalirakennus
	Uimapaikka		Uusi jalankulkyhteys
	Arvokas luontoalue		Palautettava näkymä
	Erikoisalue		Säilytettävä näkymä
	Historiallinen keskusta		
	Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas kortteli- tai kyläalue		

**TURUN
KULTTUURIPÄÄKAUPUNKIPUISTO 2011**

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
Suunnitelmapaketti, karttaan liittyvä selostus

Osa-alue: KESKUSTA

Turun kaupunki
Ympäristö- ja kaavoitusvirasto
Yleiskaavoitustoimisto
30.11.2010 / tarkistettu 2.2.2011

2. KESKUSTA SUUNNITELMASELOSTUS

2.1 PUISTOT JA VIHERALUEET

Historiallinen puisto

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat, rakennetut puistot ja liikunta-alueet.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä ottaa huomioon alueen kaupunkirakenteellinen merkitys. Hoidossa ja kehittämisessä on otettava huomioon virkistys- ja liikuntakäytön tarpeet. Puistojen saavutettavuuteen ja esteettömyyteen on kiinnitettävä huomiota, ja mahdolliset korjaustoimenpiteet on ensisijaisesti kohdistettava puistojen pääreiteille. Hyvä valaistus on osa esteetöntä ympäristöä. Puistojen hoidon on oltava riittävän intensiivistä. Alueen rakenteiden ja kalusteiden rakentamisessa, korjaamisessa sekä uusimisessa tulee kiinnittää huomiota ympäristön hyvään laatuun. Autojen pysäköinti sallitaan ainoastaan asemakaavoissa osoitetuilla pysäköintialueilla.

Puistojen keskeinen merkitys osana ekologista verkostoa on huomioitava suunnitelmissa ja hoitotoimenpiteissä. Turun kukkulapuistoihin olennaisesti liittyvät kalliit ovat puistojen vanhin luonnonperinnön elementti; nykyisiä avokallioita tulisi vaalia ja mahdollisuuksien mukaan ottaa kalliota esiin sopivista paikoista. Kalliomäkien visuaalinen arvo nykyisessä kaupunkiympäristössä on erityisen suuri, koska rakentaminen on monin paikoin hävittänyt näkyvistä maiseman luonnollisen rakenteen.

Aktiiviseen liikuntaan tarkoitettu alueen osilla suunnittelussa tulee pyrkiä monipuolisten eri käyttäjä- ja ikäryhmien lähiliikuntapaikkojen sekä mahdollisuuksien mukaan sujuvien ja esteettömien reittien muodostumiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä ympäristön kulutuskestävyyteen.

Ensisijainen toimenpide:

Puistojen historialliset arvot selvitetään ja laaditaan selvityksiin perustuvat hoitosuunnitelmat. Osalle puistoista on jo valmistunut kunnostukseen, hoitoon ja käyttöön liittyvä suunnitelma ja näitä suunnitelmia voidaan käyttää lähtökohtina tulevilla toimenpiteillä.

Puistoihin tehtyjä suunnitelmia:

Barkeripuisto: yleissuunnitelma
Turun kaupunki, suunnittelutoimisto 2008

Brahenpuisto, Porthanipuisto ja Tuomiokirkonpuisto:
Puiden uusimisohjelma 2008–2011
Turun kaupunki

Kupittaa puisto: Lasten liikennekaupunki, Restauraointi- ja laajentamissuunnitelma, yleissuunnitelma
Ympäristösuunnittelu Ok 2008

Linnanpuisto: Peruskorjaussuunnitelma
Turun kaupunki, suunnittelutoimisto 2009

Puolalanpuisto: Yleissuunnitelma
Virearc arkkitehdit ja maisema-arkkitehdit 2009

Sampalinnan puisto: Valaistuksen yleissuunnitelma
Valoa Design 2008

Urheilupuiston Unelmapuisto, Välikentän yleissuunnitelma
Kulttuurikuntoilun keskuspuisto -hankkeeseen liittyvä osahanke
Turun kaupunki, suunnittelutoimisto 2010

Urheilupuisto: Viheralueiden yleissuunnitelma
Maisema-arkkitehtitoimisto Helena Saatsi 1998

Vartiovuori: Vartiovuoren puiston kunnostuksen yleissuunnitelma
Näkymä Oy 2009

Puistojen rooli tiiviissä kaupunkirakenteessa

Kaupunkipuistot ovat monella tapaa tärkeitä, julkisia kaikille avoimia tiloja. Puistot ovat esimerkiksi yhteisö- ja kokoavia paikkoja, kaiken ikäisten vapaamuotoisia virkistäytymisympäristöjä. Turun puistoverkko tarjoaa monipuolisen kattauksen viherympäristöjä, joista jokaiselle puistolle muodostuu montakin roolia ympäristön luonteen ja käyttäjän kokemusten perusteella. On hyvä, että puistot profiloituvat jossain määrin erilaisiksi, jolloin kaupunkiympäristössä kulkeva pystyy paremmin orientoitumaan ympäristöönsä ja sitoutumaan tärkeinä pitämiinsä paikkoihin.

Mari Turjan tutkimuksessa *Asukkaiden näkemyksiä kotikaupunkinsa kehittämiseen* (Turja 2001) on Turun puistoja kuvailtu asukkaiden antamien käyttäjänäkökulmien perusteella. Puolalanpuiston ympäristöä kuvaillaan monumentaaliseksi, viihtyisäksi ja kauniiksi. Puisto tarjoaa tilan rauhoittumiselle ja yksityisyydellekin aivan ydinkeskustassa. Vartiovuoren puiston vahvuuksia ovat hyvät näköalat ja talvella hyvät mäenlaskumahdollisuudet. Puiston käyttäjät ovat kaiken ikäisiä. Sampalinnan keskeinen sijainti ja miellyttävä miljöö houkuttelevat asukkaita ja turistejakin kävelyille. Urheilupuisto saa selvästi toiminnallisen roolin ja erityisesti lasten liikuntapaikkana puisto on tärkeä. Kupittaa puiston laajalle alueelle mahtuu hyvin niin vilkasta toimintaa kuin rauhallista oleskelua. Kupittaa on tärkeää on tilan tarjoamat mahdollisuudet ns. vapaaseen kontrolloimattomaan toimintaan, kuten erilaisiin omaehtoisiin puistoliiikuntatapoihin.

Vartiovuorenpuisto talvisuussa.

Muu puisto tai viheralue

Merkinnällä osoitetaan pienialaiset rakennetut ja/tai (osittain) luonnonmukaiset puistot, jotka sijaitsevat rakennettujen alueiden välittömässä läheisyydessä. Alueet on tarkoitettu päivittäiseen ulkoiluun, virkistykseen, leikkiin ja luonnon kokemiseen. Useimmissa kohteissa on suurimaksi osaksi niittyä ja metsää. Alueisiin liittyy usein myös kulttuurihistoriallisia arvoja.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa tulee huomioida alueen maisemakuvallinen ja kaupunkirakenteellinen merkitys sekä turvata virkistyskäyttömahdollisuus. Erityisesti luonnon kulutuskestävyyteen ja ulkoilun ohjaamiseen on kiinnitettävä huomiota. Kasvillisuuden hoidon tulee olla luonnon monimuotoisuutta tukevaa. Viheralueen merkitys osana ekologista verkostoa on huomioitava suunnitelmissa ja hoitotoimenpiteissä.

Ensisijainen toimenpide:

Maununtyttärenpuiston ja Tuomaanpuiston polkuverkosto / pääkulkuväylä kunnostetaan paremmin päivittäisen ulkoilun tarpeisiin sopivaksi. Viheralueen läpi tulisi kulkea yksi selkeä pääväylä, joka on rakennettu kulutuskestäväksi. Polkuverkoston kunnostamisella ohjataan virkistyskäyttöä pois herkiltä luonnon alueilta.

Maununtyttärenpuiston poluilla.

Kaupunkivihreää Turussa keskiajalta 1900-luvun alkuun asti

Turun puutarha- ja puistokulttuurilla on huomattavan pitkä historia ja edelleenkin keskustasta on löydettävissä eri aikakausien piirteitä historiallisissa puistoissa. Turun linnan ryytimää oli ensimmäisiä puutarhoiksi kutsuttavia viljelyksiä ja sitä hoitivat linnan puutarhurit ainakin 1550-luvulta lähtien (Laaksonen 2007, s.65). 1600-luvulla Kakolanmäen rinteillä oli jo joitakin yksityisiä puutarhoja, vaikka puutarhainnoston oli vielä vähäistä koko Suomessa (Lahtinen et al. 2008 s. 14). Turun Kupittaa lienee ollut Suomen ensimmäinen kaupunkipuisto, jonka kuuluisalla pakanallisella uhrialueella perimätiedon mukaan piispa Henrik olisi kastanut suomalaisia kristinuskoon jo vuonna 1155. Kesäisenä huvittelupaikkana Kupittaa oli tunnettu ainakin jo 1640-luvulta asti, jolloin siellä käytiin esimerkiksi juhannuksena tanssimassa. (Laaksonen 2007, 67.)

Luonnontieteellisen tutkimuksen tarpeisiin aloitettiin Turun akatemian puutarhan perustaminen Aurajoen rannalle nykyisen Piispankadun varren tontille vuonna 1757. Professori Pehr (Pietari) Kalm toi puutarhaan kasveja Pohjois-Amerikasta tutkimustarkoituksiin ja antoi kattavaa opetusta puutarhataloudesta. (Laaksonen 2007, 69.) Kemian professori Johan Gadolin perusti Vartiovuorenmäen eteläpuolella olleelle pellolle puutarhan vuonna 1794, missä kerrottiin vuonna 1811 kasvaneen 300 omenapuuta ja 200 kirsikkapuuta. Puutarhaa kutsuttiin nimellä Surutoin ja siitä tehtiin vuonna 1819 maksullinen julkinen puisto huvilaitteineen. (Immonen 2007, 14–15; Laaksonen 2007, 72.)

Turkuun vuonna 1820 perustetun Suomen ensimmäisen puutarha-alan yhdistyksen, *Trädplanterings Sällskapet i och omkring Åbo*, tarkoituksena oli kaunistaa kaupunkia istuttamalla puita katujen varsille ja hautausmaalle sekä perustamalla puistoja. Yhdistyksen toiminta päättyi Turun paloon (v. 1827), mutta vasta silloin alkoi todellinen puistorakentamisen kukoistamisaika. Carl Ludvig Engelin piirtämän asemakaavan päämääränä oli kaupungin paloturvallisuus, joten uusien kortteleiden keskelle ja kaduille varattiin tilaa puuriveille estämään tulen leviämistä. (Laaksonen 2007, 73.) Katupuiden ja palopuukujanteiden lisäksi

Engelin ruutukaava osoitti vain muutamia puutarhoja tai puistoja kaupunkialueelle, mutta merkittävintä kaupungin myöhemmän vihertymisen historiassa oli kaupungin kukkuloiden rakentamatta jättäminen vaikean maaston ja paloturvallisuuden vuoksi.

Palon jälkeen ensimmäiset puistot rakennettiin Tuomiokirkon eteen Nikolaintorille 1830-luvulla. Myöhemmin alue on jaettu kolmeksi puistoksi: Tuomiokirkkopuisto, Brahen puisto ja Porthanin puisto. Nykyinen Runebergin puisto entisen Tullihuoneentorin paikalla istutettiin puistoksi vuonna 1834. Kaupungin nopean muuttumisen aikaan eivät kaikki asukkaat olleet varauksetta tyytyväisiä puistoihin, uusiin hyödyttömiin kaupunkitiloihin, mutta toisaalta into vehreyttä kaupungin kalliomäet sai aikaan vuonna 1841 perustetun komitean, joka keräsi kaupunkilaisia rahaa Vartiovuorenmäen uudistamiseksi. Vuonna 1843 istutettiin mäelle ensimmäiset puut ja niiden väliin tehtiin käytäviä, portaita ja nurmikoita. 1870-luvulla puiston rakentaminen sai vauhtia yksityisestä testamentista ja samoihin aikoihin avattiin mäen ylärinteeseen kesäravintola ”Tutis”. Vartiovuorenmäki oli jo tuolloin suosittu kävely- ja näköalapaikkoineen keskellä kaupunkia. Toinen samoihin aikoihin perustettu, mutta yleisöltä suljettu puisto tehtiin Kakolanmäen rinteeseen. Arkkitehti Chiewitz piirsi rinnenpuiston ja serpentiinitien vuonna 1853. Vankilan alueelle tehty puisto suunniteltiin avoimeksi, mutta puiden kattamaksi. (Laaksonen 2007, 73–75.)

1890-luvulla innostus puistoaatteeseen voimistui ja Turkuun suunniteltiin kuusi uutta puistoa. Nopeasti kasvava väkiluku ja kehittyvä teollisuus toivat vaurautta kaupungille ja monipuoliseen kaupunkikuvaan haluttiin satsata. Puolalanmäelle rakennettiin taidemuseota vuonna 1898 ja samaan aikaan perustettiin uutta puistoa. Samppalinmäen pohjoisrinteessä aloitettiin puistotyöt vuonna 1895, Aurajoen puoleinen rinne valmistui vuosisadan alkuun mennessä. Urheilupuiston alue vuokrattiin vuonna 1883 Turun Urheilunystävälle, jotka alkoivat rakentaa urheilukenttää ja sitä ympäröivää puistoa. Heinätorin paikalle joen länsirannalle rakennettiin pieni Lönnrotinpuisto (1892). Turun linnan ympärille tehtävän uuden puiston suunnitelmat valmistuivat vuonna 1901 ja Linnanpuiston ensimmäinen vaihe valmistui vuonna 1906. (Laaksonen 2007, 75–76.)

Suunnitelmaselostus

KESKUSTA

Ympäristökasvatukseen sopiva ympäristö

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on kasvattaa lapsista, nuorista ja aikuisista ympäristötietoisia ja -vastuullisia ihmisiä. Ympäristökasvatuksessa painotetaan oppijan omaa kokemuksellista oivaltamista ja elämyksellisyyttä. Ympäristökasvatukseen kuuluvat luontokasvatus ja arkkitehtuurikasvatus. Kulttuuripääkaupunkipuistoalue tarjoaa kauttaaltaan ympäristökasvatukseen sopivia ja helposti saavutettavia kohteita eikä niitä ole erikseen merkitty kartalle.

Muutamia kohde-esimerkkejä:

Lähi- ja kaupunkiluonto:
Urheilupuisto, Kasarminrinne, Tuomaanpuisto

Vesiluonto:
Aurajokivarsi, erityisesti Jokipuiston alue ja Halisten koski

Opastuskeskukset:
Opastuskeskus Tammenterho (Ruissalo), Aurajoen opastuskeskus Myllärintalo (Halisten koski)

Arkkitehtuurikasvatus:
historiallinen keskusta, Piispankatu ja Yliopistonmäki, Martinmäki

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Viheralueiden luonnonmukaisina säilyneissä osissa on mahdollista järjestää kaupunkiluonnon monimuotoisuuden opetusta. Toteutus on avoin eri toimijoille ja ehdotuksille.

2.2 KULTTUURIYMPÄRISTÖ

 Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä kortteli- tai kyläalue

Merkinnällä osoitetaan kulttuurihistoriallisesti ja / tai kaupunkikuvallisesti arvokkaat rakennetun ympäristön kokonaisuudet. Alueet ovat käytötarkoitukseltaan tai tyyliltään yhteneviä tai harmonisen kerroksellista kaupunkitilaa. Alueiden arvot on osoitettu inventoinneissa, ja alueen kaavoihin sisältyy ominaispiirteiden säilyttämistä koskevia suunnittelumääräyksiä. Useimpiin alueisiin kuuluu myös kulttuurihistoriallisesti tai kaupunkikuvallisesti merkittäviä istutuksia.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee edistää alueen kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilymistä alueen kaupunkirakenteellisen merkityksen huomioon ottaen. Rakennusperinnön suo-

Vasemmassa: Piispankatu pohjoisesta, vain viimeisen korttelin osuus on kivetty.
Alla: Piispankatu etelästä, Tuomiokirkkontori on kivetty ja merkitty pihakaduksi.

jelussa tulee ottaa huomioon Turun Museokeskuksen suojelutavoitteet (Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset ja puistot 2002). Ympäristö on pidettävä arvonsa mukaisessa kunnossa. Kehittämistoimenpiteissä alueen kaupunki- tai kyläkuvalliset ominaispiirteet tulee säilyttää. Erityisesti julkisia rakennuksia ja ulkotiloja sisältävissä kohteissa elävän kaupunkitilan kehittäminen paikan henkeen sopivalla tavalla on suositeltavampaa kuin kehityksen pysäyttäminen ja sitä kautta alueiden käytön hiipuminen.

Ensisijainen toimenpide:

Piispankatu ympäristöineen on vilkkaasti jalankulun ja pyöräilyn liikennöimää eikä autojen läpiajoliikennettä ole alueella. Rauhallisen ja visuaalisesti kiinnostavan ympäristön kehittämistä edelleen autottoman liikenteen tarpeisiin tulisi kehittää. Piispankatu tulisi merkitä pihakaduksi ja vaihtaa asfaltti paremmin historialliseen ympäristöön sopivaksi päällystämateriaaliksi. Päällystettä suunniteltaessa täytyy huomioida polkupyöräilyn ja muun esteettömyyttä tarvitsevan liikkumisen sujuvuus.

6. Keskustan jokivarsi

Aurajoki varsineen kokoaa kulttuuripääkaupunkipuiston sydämenä yhteen puiston eri alueet ja toimii kulkuväylänä kantakaupungin läpi. Jokivarsi toimii päävirikistysyhteytenä ja monenlaisten tapahtumien näyttämönä sekä historiallisena aikajana. Kantakaupungin läpi kulkeva joki on myös ekologinen käytävä eli eläin- tai eliölajin elinympäristöjä yhdistävä reitti. Jokiranta tarjoaa jokaiselle jotakin, rantapenkereiltä on mahdollista löytää suojaisia ja rauhaisia paikkoja, vilkkaita tapahtumakeiteita, yksityisyyttä ja kohtaamisia. Osittain julkinen ulkotila on ns. kontrolloimatonta, jolloin käyttöä ei ole määritetty ja osoitettu, vaan tila tarjoaa mahdollisuuden käyttäjien luovuudelle.

Aurajoen kehittäminen -raportissa (1994) jokivarsi on jaettu teemoihin "Työn joki" sataman suulla, "Viihteen joki" keskustaosuudella, "Rauhoittumisen joki" vanhan Turun alueella ja "Levon ja virkistysjoki" yläjuoksulla. Teemoittelulla haetaan monipuolisuutta jokirannan virkistysympäristöihin sekä kontrastia ja vaihtelun rytmiä eri alueiden välillä, jolloin pitkä yhtenäinen reitti on mielenkiintoinen kulkea, vaikka koko puistoalueen läpi. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa yhteistä jokirannan osa-alueille on jalankulun ja pyöräilyn sujuvuuden parantaminen sekä ympäristön kehittäminen erilaisten virkistyskäyttömuotojen tarpeisiin.

6a. Viihteen joki

Aurajokivarsi Auransillan ja Myllysellän välillä. Rakennushistoriallisesti monipuolinen alue on yksi keskustan merkittävimmistä julkisista tiloista. Rikas kulttuuritarjonta jokirannan ulko- ja sisätiloissa tekee alueesta elävän ja monipuolisen. Kaupunginteatteri ja Wäinö Aaltonen museo edustavat alueen pysyvää kulttuuritarjontaa, useat tapahtumat värittävät katu- ja piha-alueita sekä muutenkin ihmisiä kokoava alue on aktiivinen ja luo puitteet erilaisille toimintamahdollisuuksille. Jokilaivat ravintoloihin sekä rannoilla aurinkoisia kesäpäiviä viettävät oleskelijat kuuluvat ehdottomasti alueen elävään luonteeseen.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä huomioida alueen kaupunkirakenteellinen merkitys. Historialliset puurivistöt säilytetään ja hoidetaan niin, ettei puurivistön maisemallinen vaikutelma olennaisesti muutu pitkäksi ajaksi kerrallaan. Puiden korvaus voidaan tehdä joko puukohtaisesti tai sarjoissa lyhyissä jaksoissa. Hoidossa ja kehittämisessä on tähdättävä ympäristön parantamiseksi virkistys- ja viihtymisen tarpeisiin sopivaksi.

Hoidossa ja kehittämisessä on huomioitava alueen runsas virkistyskäyttö. Polkupyöräilyn sujuvuuteen tulee kiinnittää huomiota ja erityisesti siltojen liittymä tulee kehittää. Auransillan alikulkureittien avaamisesta käyttöön tulisi edelleen tutkia ainakin sillan vaatimien korjauksien yhteydessä. Alueen monipuolisen rakennuskannan ja julkisen ulkotilan mahdollisuuksia tulisi hyödyntää ennakkoluulottomasti eri käyttäjä- ja ikäryhmien tarpeiden lähtökohdista.

Epämääräiset pysäköintialueet Kaupunginteatterin takana ja vieressä ("Hämähäkkintontti") eivät vahvista jokivarren viihtyisyyttä. Kaupunginteatterin ja virastotalon tonteille on vireillä asemakaavamuutos (Asemakaavamuutos 50/2001 "Kaupunginteatteri + Virastotalo"), jossa ehdotetaan nykyisen kuoppamaisen pysäköintialueelle lisärakentamista. "Hämähäkkintontin" pysäköintialueen paikalle on jo pitkään ollut suunnitelmissa konserttitalo. Alueiden rakentaminen laadukkaasti ja julkiseen käyttöön parantaisi ympäristön laatua. Tätä ennen tilanne saattaa olla vielä pitkään ennallaan, ja alueilla tulisi tutkia enemmän virkistystä palvelevan väliaikaiskäytön mahdollisuuksia. Kesäinen musiikkitapahtuma Down By The Laituri hyödyntäekin jo onnistuneesti Sampplinnanmäen edustaa festarialueena.

Ensisijainen toimenpide:

Kaupungintalon kortteliin vireillä olevassa kaavamuutoksessa (Asemakaavamuutos 20/2009 "Fortuna-kortteli") mahdollistetaan vajaakäyttöisen korttelin aktivoiminen pienehköjen yritysten ja putiikkien muodossa. Monipuolisen virkistysympäristön edelleen kehittämiseksi tulisi kaavamuutosalueella säilyttää myös epäkaupallista julkista tilaa ja kehittää alueen viherympäristöä (erityisesti kaupungintalon puisto).

6b. Työn joki

Aurajoen alajuoksu alue Myllysellälle asti. Alueella on suurta potentiaalia kehittyä monimuotoiseksi kulttuuriväyläksi teollisuusperinnön maisemaa kunnioittaen. Satama, telakkanosturit, veneiden mastot ja useat eri aikakausien teollisuuslaitokset luovat maiseman puitteet teollisuusperinnön jokirannalle. Perinteikäs Föri kuljettaa jalankulkijat ja pyöräilijät rannalta toiselle. Kulttuuri- ja opetustoiminnot ovat ottaneet uusiokäyttöön teollisuusrakennuksia ja luoneet alueelle viihtyisän julkisen ympäristön. Pienet puistot ja historialliset puurivit tuovat vehreyttä muuten erittäin kiviseen ympäristöön. Aurajokivarsi keskustan päävirkistysreitillä tarjoittaa panostamista sekä kulkemisen sujuvuuteen että mielekkyyteen. Turun linna jokirannan päätteellä ja maamerkinä tulisi ottaa paremmin huomioon julkisten alueiden suunnittelussa. Teollisen perinnön hyödyntäminen alueen uusiokäytössä on osoittautunut toimivaksi ja tätä pitäisi edelleen suosia alueen kehittämisessä. Martinsillan ja Myllysellän viere-

Vasemmalla: Aurakatu kuvattuna Puolalanmäeltä, taidemuseon edestä. Pitkä näkymä jatkuu aina joen yli Kaskenmäelle asti. Etualan muotoon leikatut puut jäsentävät katutilaa hyvin, mutta erityisesti pyöräilijöiden on vaikea liikkua viikkaalla kadulla.

Oikealla: Puistokadun puuistutukset ovat hajanaisia ja istutuksissa on käytetty eri puulajeja. Katutila ei rajaudu selkeästi rakennuksiin. Pysäköinti ja pyörätiet sijoittuvat vaihtelevasti ajoradan ja rakennusten väliin.

Suunnitelmaselostus

KESKUSTA

set ranta-aukiot alueet ovat Engelin 1928 kaavan avoimia puistoalueita: Läntinen ja Itäinen Esplanadi. Enimmäkseen pysäköintialueina toimivia aukioita voisi kehittää viihtyisimmiksi kaupunkitiloiksi Engelin suunnitelmaa soveltaen. Martinsillan eteläpuoliselle osuudelle joen itärannalle on suunnitteilla kirsikkapuustutuksia (Aurajokivarren kirsikkapuutarhan yleissuunnitelma 2009). Satamatoiminnot ovat oleellinen osa alueen identiteettiä, ja ainakin osa toiminnoista (esim. matkustajasatama) tulisi säilyttää tulevaisuudessakin.

Ensisijaiset toimenpiteet:

1. Linnapuiston ja Forum Marinumin välistä aluetta kehitetään Turun linnan aseman kohentamiseksi osana jokirantaa ja virkistysreittiä. Visuaalisena lähtökohtana voidaan pitää linnan näkymistä jokivarresta pitkin saapuvalle kulkijalle. Forum Marinumin piha-alueen toimintoja ja visuaalista ilmettä tulisi kehittää esimerkiksi järjestelmällä pysäköinti selkeisiin yksiköihin. Sataman liikennealueeksi merkitty osuus tulisi huomioida erityisesti Linnapuistoon saapumisen alueena kevyen liikenteen ehdoilla.

2. Aurajoen molempia rantoja hallitsee alajuoksulla autoliikenne ja pysäköintialueet. Jokivarsi voi tarjota viihtyisemmän kulkuympäristön virkistyskäyttäjille, jos liikennetiloja järjestellään uudelleen. Itäisellä Rantakadulla on suuri hyödyntämätön potentiaali virkistyskäytön tarpeisiin. Viimeistään Telakkarannan uusiokäytön toteutuessa Aurajoen itärannan merkitys virkistysalueena kasvaa, mutta jo nykyisellään itärannan kehittämiselle on tarvetta ja tilaa.

Jokiranta Sibeliusmuseon lähistöllä kaippaa huolittelua.

Historiallinen keskusta

Turun vanha keskusta on maamme vanhinta urbaanimiljöötä. Vanha keskusta on rakentunut 1200-luvun lopulta alkaen Tuomiokirkon ympärille laajentuen ensin Vanhan Suurtorin ympärille ja edelleen joen toiselle puolen Aninkaisten alueelle. Suurpalon 1827 jälkeen kaupunki järjestettiin C.L. Engelin kaavan mukaisesti uudelleen. Maallinen keskusta siirtyi nykyiselle paikalleen; vanhan keskustan kortteleista monet jäivät aukioiksi ja puistoiksi; Tuomiokirkon ympäristö sai avaran, monumentaalisen luonteensa. Vanhan Turun alueen historiallinen asema ja keskiaikaisperäinen luonne ovat kuitenkin monin paikoin edelleen luettavissa maisemasta.

Alla: Rantareitiltä pääsee nousemaan Tuomaansillalle vain portaita pitkin joen länsipuolella. Oikealla: Jokipuiston luontoreitillä pääsee lähelle vettä ja kokemaan tunnelman vaihtelua vuodenaikojen mukaan.

Suunnitelmaselostus KESKUSTA

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä huomioida alueen kaupunkirakenteellinen merkitys. Alueen kehittämisessä tulisi tukea paikan luonnetta kaupan, kulttuurin, hallinnon, koulutuksen sekä hengellisen elämän kulttuurihistoriallisena keskuksena. Alueen historiallisia puistoja tulee hoitaa aktiivisesti alkuperäistä puistoarkkitehtuuria vaalien. Historiallisten puistojen vaalimiseen tulisi jossain muodossa sisällyttää myös Sibelius-museon alueella sijainneen Turun akatemian puutarhan kulttuuriperintö.

7. Historiallisen keskustan jokivarsi – Rauhoittumisen joki

Turun historiallisen keskustan rantaosuus Auransillalta Agricolan kadulle. Arvorakennukset, rakennetut rantapuistot ja rakennetut kävelypromenadit joen rannalla antavat alueesta arvokkaan vaikutelman. Rauhallinen tunnelma ja rakennetun ympäristön korkea laatu kuvaavat vanhan Turun jokirantaa. Alueen virkistyskäyttö on luonteeltaan verkkaista.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä huomioida alueen kaupunkirakenteellinen merkitys. Hoidossa ja kehittämisessä on huomioitava alueen runsas virkistyskäyttö. Hoidon on oltava riittävän intensiivistä. Alueen rakenteiden ja kalusteiden rakentamisessa, korjaamisessa sekä uusimisessa tulee kiinnittää huomiota ympäristön hyvään laatuun. Historialliset puurivistöt säilytetään ja hoidetaan niin, ettei puurivistön maisemallinen vaikutelma olennaisesti muutu pitkäksi ajaksi kerrallaan. Puiden korvaus voidaan tehdä joko puukohtaisesti tai lyhyissä jaksoissa. Akatemian puutarhan perintö tulisi mahdollisuuksien mukaan elvyttää lähellä alkuperäistä paikkaansa. Uusi kevyen liikenteen silta ("Pennisilta") on päätetty toteuttaa kevyen liikenteen yhteyksien parantamiseksi (ks. merkintä "Uusi kevyenliikenteen silta, I").

Ensisijaiset toimenpiteet:

1. Itärannan kävelyalueen kunto ja kalustus välillä Auransilta - Tuomiokirkkosilta tulisi olla samaa laatuluokkaa kuin länsirannalla. Osaa alueesta on kohennettu rantapengerryksen kunnostuksen yhteydessä.
2. Jokirannan virkistysaluetta Sibelius-museon kohdalla tulisi kohteen arvon mukaisesti huolitella ja kehittää sitä virkistyskäytön tarpeet huomioiden ottaen parantamalla kulkuväylän kulutuskestävyyttä sekä lisäämällä alueelle istuimia ja roskasäiliöitä. Alueen läheisyyteen istutetut kirsikkapuut ovat osaltaan jäsentäneet tärkeää ympäristöä (Aurajokivarren kirsikkapuutarhan yleissuunnitelma 2009).

Vanhan pääkirjaston edusta on kunnostettu tyylikkääksi ja käytännölliseksi katualueeksi.

Vanhan Turun jokiranta, *Rauhoittumisen joki* tunnelmallisessa valaistuksessaan Auransillan ja Tuomiokirkkosillan välillä.

Suunnitelmaselostus KESKUSTA

Yllä: Viihteenjoki; keskustan jokirantaa ravintolalaidoiksi.

Alla: Down By The Laituri -festivaalin ohjelma "Hämähäkkitonilla" sopii hyvin alueen väliaikaiskäyttöksi.

■ Tärkeä yhdyskatu

Puistokatu ja Aurakatu, jotka yhdistävät Mikaelinkirkon, Mannerheimipuiston ja Puolalanpuiston kulttuuripääkaupunkipuiston ytimeen, Aurajokeen ja toisaalta tuovat viherkoston kaupungin keskustaan. Molemmat kadut ovat Engelin empirekaavan pääpoikkitaisakseleita, joiden historiallinen merkitys näkyy leveydessä, aukiosommitelmissa ja istutuksissa.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Sekä Aurakadun että Puistokadun asemaa tärkeinä kaupunkiakseleina tulisi korostaa katutilaa yhtenäistämällä. Kevyen liikunnan edistäminen kulttuuripääkaupunkipuistoalueella tulisi olla lähtökohdina tarkemmassa suunnittelussa.

Ensisijainen toimenpide:

Nykyinen Puistokadun kaupunkikuva on jäsentymätön. Katupuukuja muodostuu eri puolajeista ja irrallisista istutuslinjoista. Kevyenliikenteenväylä mutkittelee katulinjassa tonttikohdaisen suunnittelun vuoksi. Puukujanteen eheyttäminen ja liikennealueiden järjestely jäsentäisivät tätä tärkeää yhdyskatua ja korostaisivat pitkän kadun perspektiiviä.

2.3 ARVOKKAAT LUONTOALUEET JA MUINAISJÄÄNNÖKSET

≡ Arvokas luontoalue

8. Aurajokivarren metsiköt ja Jokipuiston reitti

Ympäristöltään luonnonmukainen, Aurajoen molemminpuolinen ranta-osuus keskustan pohjoisosassa Tervatorilta Rautatiesillalle.

Aurajokivarren metsiköt

Jalopuumetsikössä on havaittu eri tavoin/tasoin harvinaisiksi määriteltyjä lepakoita, lintuja, kovakuoriaisia ja päiväperhosia.

Metsikön pensaskerros on paikoin melko tiheää, aluskasvillisuus rehevää ja maapohjassa runsaasti lahoavaa lehtimassaa. (Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys 2003.)

Jokipuiston reitti

Jokipuiston luontoreitti tarjoaa vehreän ja rauhallisen kulkuympäristön, jossa voi keskittyä luonnon tarkkailuun eri vuodenaikoina. Herkkä luonto ja kävelypolut virittävät keskustasta yläjuoksulle päin kulkevan jo vaihtuvan maiseman tunnelmaan.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata luonnon monimuotoisuuden ja maisemallisten arvojen säilyminen. Alueella on kiinnitettävä huomiota vuorijalavan säilymiseen ja luontaiseen uusiutumiseen. Lepakoiden, tärkeiden lintu- ja pieneliölajien elinolosuhteita ei saa heikentää.

Länsirannan puurakenteinen kulkureitti on tarkoitettu jalankulkuun ja rauhalliseen pysähtelyyn. Reitin rakenteet tulee pitää hyvässä kunnossa ja kuluminen herkässä maastossa estää ohjaamalla kulku rakennetulle väylälle. Rinteiden eroosiosuojauksien toimivuuteen sekä visuaaliseen ilmeeseen tulee kiinnittää huomiota. Itärannan Jokikadun ja Tuomaanrannan osuus tarjoaa sujuvampaa vaihtoehtoa polkupyörällä kulkeville.

Taidetapahtuma värittää katukuvaa Läntisellä rantakadulla.

Ensisijainen toimenpide:

Järjestetään Tuomaansillalle esteetön yhteys rantareitiltä joen länsi-puolella.

9. Tuomaanpuiston lehto

Tuomaanpuiston pohjoisosa; luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue, jolla on uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymispaikkoja

Kohde on kasvillisuudeltaan kulttuurilehto ja linnustollisesti keskustan arvokkaimpia alueita. Avokallioalue on kulunut ja rehevöitynyt eikä ketolajeja ole, länsireunassa on lumimarjakasvuston valtaama rinne. (Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys 2003.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Tuomaanpuiston lehtoalueella tulee turvata vuorijalavan ja monipuolisen puuston säilyminen ja luontainen uusiutuminen. Tärkeiden lintu- ja perhoslajien elinolosuhteita ei saa heikentää. Alueen hoidossa tulisi tähdätä monimuotoiseen ja dynaamiseen kulttuuri- ja luonnonkasvien muodostamaan ympäristöön. Virkistyskäyttö tulee ohjata poluille ja pääreitit ympäristöä tulisi hieman raivata paremman saavutettavuuden takaamiseksi. Kallioalueen ketokasvillisuutta tulisi yrittää palauttaa niittämällä aluetta säännöllisesti.

Tuomaanpuiston lehtoa ja ketoa.

Ensisijainen toimenpide:

Alueelle tehdään monimuotoiset luontoarvot turvaava hoito- ja käyttösuunnitelma.

10. Vesilinnantien lehto

Kasarminrinne ja Pelikaanipuisto; luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue, jolla on uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymispaikkoja

Kohde on kasvillisuudeltaan kulttuurilehto, jossa on myös muutamia pieniä ketolajikkuja ja jalava-vaaherametsikön lehtevällä pohjalla kiinnostavia pieneläimiä. Metsikössä on havaittu silmällä pidettäviä ja uhanalaisia lintuja, kaksoisjalkaisia ja päiväperhosia. (Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys 2003.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Vesilinnantien lehtoalueella tulee turvata vuorijalavan säilyminen ja luontainen uusiutuminen. Tärkeiden lintu- ja pieneliölajien elinolosuhteita ei saa heikentää.

Forum marinumin piha-alue vaikuttaa kokonaan pysäköintialueelta, vaikka toimii myös näyttelyalueena ja tärkeänä kevyenliikenteen yhteysreitinä jokirannasta Turun linnalle.

Itäisellä Rantakadulla on paljon pysäköintipaikkoja joen rannassa ja autoliikenne hallitsee katualueita. Jalankulku jokirannassa, kasvillisuus ja uudet pysäköintijärjestelyt voisivat tehdä kadusta viihtyisemmän virkistysympäristön.

Suunnitelmaselostus KESKUSTA

Teollisuusperintö, vierasvenesatama ja kaupunkilaitta Föri ovat muiden muassa Aurajoen alajuoksun jokirantojen, Työn joen erityisiä piirteitä ja kohteita.

11. Vartiovuoren lehto

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä Vartiovuoren pohjoisrinteen alue, jolla on perinneympäristöä, luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittamia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sekä uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymispaikkoja

Kohde on kasvillisuudeltaan kulttuurilehto, jossa on myös muutamia pieniä ketolaikkuja. Alue on selvästi rehevöitynyt. (Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys 2003.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueella tulee turvata luonnonvaraisen ketokasvillisuuden säilyminen ja luontainen uusiutuminen. Lepakoiden, tärkeiden lintu- ja pieneliölajien elinolosuhteita ei saa heikentää. Vartiovuoren rinteen yläosassa on havaittu Suomen ainoa puistomataran esiintymä, jota ei saa niittää. Kasvi-asiantuntijaa on konsultoitava vuosittain ennen hoitotoimenpiteitä.

Ensisijainen toimenpide:

Alueelle tehdään monimuotoiset luontoarvot turvaava hoito- ja käyttösuunnitelma.

12. Myllylahteen keto

Myllylahteen tunnelin päällä ja Urheilupuiston pohjoisosassa oleva kallioketolaikkujen alue

Kalliopaljastumien välit ovat hieman rehevöityneitä, paikoin kuluneita ja roskaantuneita. Alueen itäosa on pensaikkoinen. Ketokasvillisuus on kohtalaista, mutta alue on tärkeä perhosten ruokailulle ja siirtymiselle. (Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys 2003.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueella on kiinnitettävä huomiota luonnonvaraisen ketokasvillisuuden säilymiseen ja luontaiseen uusiutumiseen.

13. Maununtyttärenpuiston metsikkö ja katajaketo

Maununtyttärenpuiston lakialueen eteläosa; luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue, jolla on perinneympäristöä, muuta huomiolarvoista elinympäristöä sekä luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittamia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (metsikkö). Inventoinnissa arvokkaaksi todettu tiheäpuustoinen metsikkö ulottuu osittain suunnittelualueen rajauksen sisäpuolelle ja sisältää Turun keskustan ainoan suoilaikon. Katajakedon alueella on mahdollisesti luonnonsuojelulain 29 §:n tarkoittamaa suojeltua luontotyyppiä, luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittamia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sekä silmälläpidettävän lajin esiintymispaikka. Kallioketoalueella kasvaa kymmeniä kookkaita katajia ja paljon putkilo-kasvien ketolajeja. Alueilla on havaittu pohjanlepakoita. (Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys 2003.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Maununtyttärenpuiston alueella luonnonvaraisen ketokasvillisuuden ja metsikön alueella suokasvillisuuden säilymiseen ja luontaiseen uusiutumiseen tulee kiinnittää huomiota. Lepakoiden elinolosuhteita ei saa heikentää. Katajakedon säilyminen puoliavoimena on tärkeää ja on suositeltavaa harventaa kedon tiheitä osia. Kedon hoito on luontaisimmillaan laidunnusta tai niittoa. Museovirasto hoitaa alueen historiallista muinaisjäännösryhmää. Kulkua tulisi ohjata kulutuskestäville polkuverkoston pääväylille.

Ensisijainen toimenpide:

Alueelle tehdään monimuotoiset luontoarvot turvaava hoito- ja käyttösuunnitelma.

Muinaisjäännös

Muinaismuistolaila rauhoitettu kiinteä muinaisjäännöskohde tai muinaisjäännösalue.

Merkittyjen kohteiden lisäksi suuri osa Turun keskustasta on muinaismuistoaluetta, jossa ei ole maanpinnalle näkyviä rakenteita.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Kiinteät muinaisjäännökset on Suomessa rauhoitettu muinaismuistolaila ja ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen tai muu siihen kajoaminen kielletty. Museovirasto hoitaa osaa suunnittelualueen muinaisjäännöksistä. "Arkeologisen kulttuuriperinnön hoito on kiinteiden muinaisjäännösten ja niiden ympäristön kunnossapitoa sekä alueiden käytön suunnittelua ja organisointia" (Muinaisjäännösten hoito <www.nba.fi/fi/mjhoito> 31.5.2005). Keskustan alueella Museovirasto hoitaa Korppolaismäen historiallista muinaisjäännösryhmää.

2.4 ERIKOISALUEET

Erikoisalue

Käytöltään poikkeukselliset alueet, joille saattaa olla rajattu pääsy.

14. Luostarinmäen käsityöläismuseo

Luostarinmäki on Turun ainut yhtenäinen alue, joka säilyi Turun palosta 1827. Alueen vanhimmat osat on rakennettu 1700-luvun lopulla. Käsityöläismuseossa vierailija voi tutustua esiteollisen rakennetun ympäristön lisäksi kaupunkikäsityön historiaan. Käsityöläismuseon alueella on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös (rautakautisia kuppi-kiiviä).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Rakennukset ja pihapiirit tulee pitää kunnossa niiden historiallisia ominaispiirteitä vaalien. Museokäytön aiheuttama kuluminen on huomioitava hoidossa ja kehittämissuunnitelmissa.

Ensisijainen toimenpide:

Alueelle tehdään perinnekasvien inventointi sekä yksityiskohtainen ulkotilojen kunnostus- ja hoitosuunnitelma.

Maununtyttäenpuiston katajakettoa.

2.5 UUDET TAI KEHITETTÄVÄT REITIT

••••• Uusi jalankulkuyhteys

Yhteystarve: uusi perustettava jalankulkureitti, ohjeellinen sijoitusmerkintä

Yhteydellä pyritään oikaisemaan Aurajoen varrella kulkevaa virkistysreitin osuutta, joka nykyisellään poikkeaa jokivarresta Piispankadulle Piispankorttelin kohdalla. Uusi yhteys osoitetaan vain jalankulkuun. Polkupyöräily ja esteetön kulku ohjataan edelleen Piispankadun kautta.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Ulkoilureitiksi tarkoitettu yhteys on perustettava maastoon mahdollisimman kevyin toimenpitein, mutta kuitenkin niin, että reitti ohjaa selkeästi virkistyskäyttöä ja kestää kulutusta. Koska reitti kulkee arvokkaan luontoalueen läpi, on se rakennettava niin, ettei se heikennä alueen luontoarvoja. Reitti voi olla yksinkertaisimmillaan polkumainen eikä sen varrella tarvita muita rakenteita. Suunnitelma reitin rakenteista on vireillä.

○ Uusi kevyenliikenteen silta

I. Suunnitteilla olevan kevyenliikenteensillan päätetty sijainti (Asemakaavamuutos 20/2007 "Pennisilta") välillä Kauppiaskatu – Rettiginrinne

Jatkosuunnittelussa on huomioitava sillan sijoittuminen kansallismaisemaan, valtakunnallisesti merkittävään kulttuurihistorialliseen ympäristöön, maakuntakaavan (Turun kaupunkiseudun maakuntakaava 23.8.2004) suojeltavan rakennetun ympäristön aluekokonaisuudelle sekä yleiskaava 2020:n kulttuurihistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti tai luonnonoloiltaan arvokkaalle alueen osalle.

II. Alue, jolle olisi tarpeen rakentaa Samppalinnan ja Urheilupuiston virkistysalueet yhdistävä kevyenliikenteensilta. Silta parantaisi huomattavasti lähekkäin sijaitsevien, mutta maastomuotojen vuoksi toiminnallisesti erillisten virkistysalueiden saavutettavuutta.

○ Uusi laituripaikka

Vesillä liikkumista palvelevien laituriin ohjeellinen sijoitusalue. Melontamahdollisuuksien kehittäminen kuuluu Kulttuurikuntoilun keskuspuisto-hankkeeseen.

2.6 MAISEMATILA

● Monumentaalirakennus

Merkinnöillä osoitetaan Turun linna, Kakolan vankilan päärakennus, kaupunginteatteri, Luostarivuoren lukio, kaupungintalo, taidemuseo, vanha pääkirjasto, Vartiovuoren tähtitorni sekä Tuomiokirkko, Mikaelinkirkko ja Martinkirkko. Maamerkkirakennuksilla on keskeinen rooli kaupunkirakennetta jäsentävien näkymien tunnuspiirteinä. Monumentaalirakennus luo lähiympäristöönsä arvokkaan tunnelman ja vaatii näin ollen selkeän ja rakennuserintöä kunnioittavan miljöön.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Maamerkkirakennusten ympäristö on pidettävä arvonsa mukaisessa kunnossa. Historiallisesti tärkeille ja näkyville paikoille sijoittuneet monumentaalirakennukset ovat kaupunkirakentamisen tehostuessa menettäneet osittain maamerkkiasemaansa. Korkeat rakennukset näkyvät toki sopivilta näkymälinjoilta, mutta lähiympäristöjen suunnittelussa tulee kiinnittää erityisesti huomiota muun muassa puuston peittävään vaikutukseen.

Ensisijaiset toimenpiteet:

1. Turun linnan historiallinen maamerkkirooli Aurajoen suuaukolla on selvästi vähentynyt mittavien satamatoimintojen ympäröityä linnan. Linnan arvon mukaista olisi korostaa sen asemaa kaupungin mereisellä portilla. Lähitulevaisuuden toimenpiteinä suositellaan tärkeitä näkymiä estävän puuston poistamista linnan lähiympäristöstä Linnanpuiston vihreää tunnelman kuitenkin rikkomatta (ks. "Säilytettävä näkymä" ja "Palautettava näkymä" -merkinnät). Linnanpuistoon tehdyssä peruskorjaussuunnitelmassa on näkymiä jonkun verran huomioitu ehdottamalla, ettei tiettyjä huonokuntoisuuden vuoksi joskus poistettavia puita korvata uusilla (Linnanpuiston peruskorjaussuunnitelma 28.8.2009). Linnakaupungin vireillä olevassa osayleiskaavassa linnan ympäristön kohentaminen on yksi tärkeimmistä tavoitteista (Linnakaupungin osayleiskaavan tavoitteet 9.9.2008).

Suunnitelmaselostus

KESKUSTA

2. Tuomiokirkon ympäristöön kuuluvalla Vanhan Suurtorin alueella on jo nykyisellään monipuolista kulttuuritarjontaa, mutta keskeisellä ja laajalla julkisella ulkotilalla voisi olla enemmänkin tarjottavaa kaupunkilaisille ja matkailijoille. Ihmiselle parempi keskusta -hankkeeseen liittyen Suurtorille ja sen ympäristöön on visioitu vetovoimaista, eheää ja monipuolista vapaan kaupunkitilan aluetta (Vanhan Suurtorin kehittäminen 13.5.2009). Kyseinen hanke on erittäin tervetullut elävöittämään kaupungin historiallisesti keskeisintä julkista tilaa. Alueen toimiminen historialliseen ympäristöön sopivien tapahtumien areenana tuo toivottua sykeä monumentaalirakennusten ympäristöön.

- ←→ Säilytettävä näkymä
- ←→ Palautettava näkymä
- ~~~~~ Puoliavoimien reuna

Tärkeimmät näkymät näköalapaikoilta ympäristöön sekä ympäröivästä kaupunkitilasta kohti maamerkkejä.

Osoitetuilla linjoilla ja reunavyöhykkeillä läpinäkyvyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

11. Vartiovuori

Säilytettävä näkymä -merkinnällä osoitetaan tärkeimmät näkymälinjat Vartiovuoren ja Aurajokilaakson välillä. Puoliavoimeksi reunaksi merkitty alue osoittaa Mikaelinkirkon ja Tuomiokirkon tornien rajaamaa merkittävää panoraamanäkymää kaupungin yli (ks. viereinen kuva).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Vartiovuoren puistosta on valmistunut yleissuunnitelma, jonka toteuttaminen edistää näkymien säilymistä (Vartiovuoren puiston kunnostuksen yleissuunnitelma 13.3.2009). Puuston poisto rinteestä edesauttaa myös alueen ketokasvillisuuden elinvoimaisuutta ja mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden lisääntymisen. Näkymän kannalta tärkeitä alueita tulee jatkossa hoitaa säännöllisin väliajoin.

15. Sampoalinn

Säilytettävä näkymä -merkinnällä osoitetaan tärkeät näkymälinjat Sampoalinnan näköalatasanteen sekä kaupungin keskustan välillä. Katunäkymä Kristiinankadulta kohti Luostarivuoren koulua on merkitty palautettavaksi näkymäksi. Puoliavoimien reunan merkinnällä osoitetaan viitteellisesti matalaa pensaikkaa kasvava alue Sampoalinnan puistossa.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Harvakseltaan puustoista aluetta tulee hoitaa puoliavoimena vyöhykkeenä niin, että näköalapaikalta avautuu esteettömiä näkymiä jokilaaksoon ja kaupungin keskustaa kohti. Alueesta tulisi tehdä tarkempi suunnitelma, jossa huomioidaan näkymälinjat, puistohistoria ja alueen luonnonarvot. Nykyistä puustoa tulee harventaa tarkemman suunnitelman perusteella ja jatkossa puun taimia tulee poistaa säännöllisin väliajoin. Puuston poisto rinteestä mahdollistaa uuden lajiston syntymisen sekä lisää alueen luonnon monimuotoisuutta.

16. Linnanpuisto

Säilytettävä näkymä -merkinnällä osoitetaan viitteelliset tärkeät näkymälinjat Linnanaukon alueelta ja Linnankadulta kohti Turun linnaa. Palautettava näkymä -merkinnällä osoitetaan mahdollinen näkymälinja Forum Marinumin suunnalta kohti Turun linnaa.

Sampoalinnanpuiston tärkein näköalapaikka on yhteydessä G.A. Petreliuksen monumenttiin "Äiti ja lapsi". Talvisaikaan näkymä jokirantaan on mahdollinen.

Näkymä Vartiovuoren näköalapaikalta kohti Aurajokea ja ydinkeskustaa. Lehdettyään aikaan näkymä on melko esteetön, mutta kesällä puiden lehdet peittävät näkymää jo osittain. Puiden kasvun myötä näkymä peittyy entisestään.

Suunnitelmaselostus KESKUSTA

Näkymä jokirantaan Samppalinnavuorelta 1900-luvun alussa. Matalat puut rinteeseen alaosassa estivät jo silloin näkymän joelle kesäisin, mutta kaupungille näkymä avautui esteettä. Taidemuseo Puolalanmäellä sijoittuu horisontin keskiosaan. (Lahtinen & Laaksonen 2008, 132.)

Ensisijainen toimenpide:

Tärkeitä näkymiä estävä puusto poistetaan ja kasvillisuus pidetään matalana näkymien kannalta tärkeillä alueen osilla.

Nykyinen kesänäkymä jokirantaa kohti näköalapaikalta. Varsinkin rinteeseen alaosan puut ovat kasvaneet niin korkeiksi, että niiden lehvästöt peittävät näkymät joelle ja kaupungille. Taidemuseo erottuu vielä korkeimmalle kurottavana rakennuksena horisontin vasemmassa reunassa.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Turun linnan ympäristön suunnittelussa ja hoidossa on huomioitava linnan näkyminen erityisesti mereltä, joelta ja Linnankadun suunnalta saapuville. Linnanpuiston puustoa tulisi jonkun verran harventaa näkymien avaamiseksi. Lähtölelvaisuuden toimenpiteinä suositellaan tärkeitä näkymiä estävän puuston poistamista linnan lähiympäristöstä Linnanpuiston vihreää tunnelman kuitenkin rikkomatta. Linnanpuistoon tehdyssä peruskorjaussuunnitelmassa on näkymiä jonkun verran huomioitu ehdottamalla, ettei tiettyjä huonokuntoisuuden vuoksi joskus poistettavia puita korvata uusilla (Linnanpuiston peruskorjaussuunnitelma 28.8.2009). Linnakaupungin vireillä olevassa osayleiskaavassa linnan ympäristön kohentaminen on yksi tärkeimmistä tavoitteista (Linnakaupungin osayleiskaavan tavoitteet 9.9.2008).

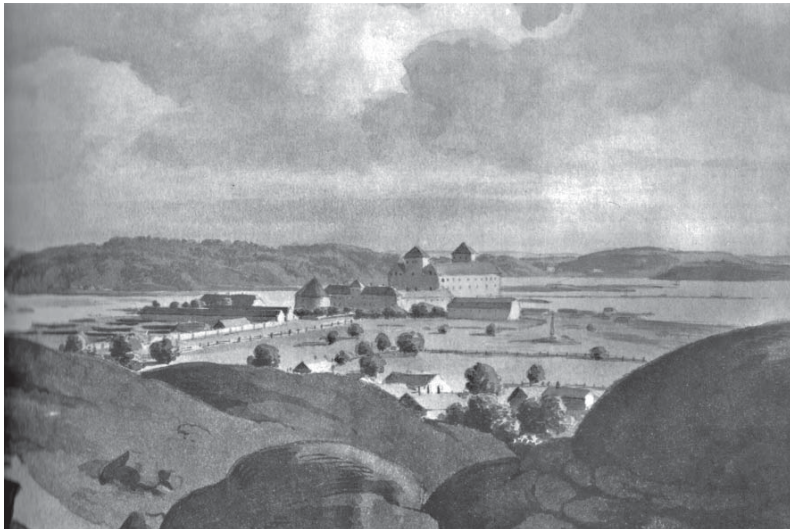
Suunnitelmaselostus KESKUSTA

Turun linna maamerkinä 1600-luvun maisemassa. Maalaus on Thomas J. Legrerin 1800-luvulla tekemä. (Gardberg 1993, 43.)

Turun linna Korppolaismäeltä kuvattuna. Linna erottuu vielä korkeille näköalapaikoille, mutta matalammalla kulkevalle Linnanpuiston puut ja satama-alueen kulkuneuvot sekä rakennukset voivat olla näköesteinä.

Turun linna vielä hyvin avoimessa ympäristössä C. von Kugelgenin laveerauksessa vuodelta 1818 (Lahtinen & Laaksonen 2008, 9). Kuvassa näkyvä Amiraalinpuisto on sittemmin rakennettu täyteen.

Turun linna jää puistopuiden katveeseen saavuttaessa linnalle kevyenliikenteenreittiä pitkin Forum Marinumin suunnalta. Puistopuiden harvennus parantaisi näkymiä.

Bruno Aspelinin pronssiveistos "Turun Tuomiokirkon kortteli vuonna 1756" paljastettiin vuonna 1931 Brahenpuistossa. Taustalla Porthanipuisto. Kuva Samuli Saarinen.

3. JOKILAAKSON KYLÄT SUUNNITELMAKARTTA

Jokilaaksojen (Aurajoki, Vähäjoki) kylien osa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma perustuu alueella voimassa oleviin kaavoihin, Viherverkko-suunnitelman (2008) aluevaraus suosituksiin sekä luontokohteiden osalta alueella tehtyihin inventointeihin. Maisematilaa liittyvät merkinnät perustuvat tässä työssä tehtyihin analyysihin. Turun yleiskaavassa 2020 Aurajoen ja Vähäjoen laaksot rantaniittyneen on osoitettu merkinnällä: *Kulttuurihistoriallisesti, kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti tai luonnonoloiltaan arvokas alueen osa. Alueella tapahtuvat muutokset tulee tehdä niin, että alueen ominaispiirteitä ei turmella.*

ERITYISARVOT

Jokilaakson kylien osa-alueen erityisarvo on kohtuullisen hyvin säilyneessä maaseudun kulttuurimaisemassa. Orgaanisen miljöötyyppin piirteet ainakin osittain täyttävä maisema on vaalimisen arvoinen. Viljelymaiseman avoimet tilat ja niitä reunustavat metsiköt sekä perinteiset rakennusryhmittä ovat harvinaistuvaa miljöötä kasvavien kaupunkien alueella. Alueen erityispiirteet ovat osa tärkeää virkistysympäristöä. Ulkoilureittien varsilla sijaitsevat muinaismuistokohteet sekä perinnebiotoopit ovat sekä kulttuurihistoriallisesti että ekologisesti arvokkaita.

HOIDON, KÄYTÖN JA KEHITTÄMISEN TAVOITTEET

Jokilaakson kylien osa-alueella päätavoitteena on säilyttää elinvoimainen maaseudun kulttuurimaisema. Tavoitteena on kiinnittää huomiota maisematilan erityispiirteiden säilymiseen ja erityisesti avoimien alueiden reunoihin. Rakennusperintö pidetään hyvässä kunnossa perinteisiä rakennustapoja kunnioittaen. Perinnebiotooppeja ja muinaismuistoalueita hoidetaan säännöllisesti. Virkistyskäyttämahdollisuuksia kehitetään edelleen ja olemassa olevat yhteydet pidetään kunnossa.

KARTTAMERKINNÄT

	Turun kulttuuripääkaupunkipuisto 2011		Tärkeä yhdyskatu
	Mahdollinen täydennysuunta		Pysäköintialue
	Historiallinen puisto		Muinaisjäännos (alue)
	Muu puisto tai viheralue		Muinaisjäännos (kohde)
	Maisemallisesti arvokas avoin kulttuuri- ja luonnonmaisema		Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännos
	Luonnonsuojelualue, pääosin metsää (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella tai suojeltu luontotyyppi)		Puolivoin reuna
	Luonnonsuojelualue, pääosin avoimia alueita (rauhoitettu luonnonsuojelulain perusteella)		Uusi kevyen liikenteen silta
	Yleiskaavan suojelualue		Säilytettävä laituripaikka
	Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue		Uusi laituripaikka
	Virkistykseen, lomailuun ja matkailuun liittyvät alueet		Ruissalon liikenteen kehittäminen
	Perinnemaisema		Ruissalon huvilat
	Uimaranta		Monumentaalirakennus
	Uimapaikka		Uusi jalankulkuyhteys
	Arvokas luontoalue		Palautettava näkymä
	Erikoisalue		Säilytettävä näkymä
	Historiallinen keskusta		
	Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas kortteli- tai kyläalue		

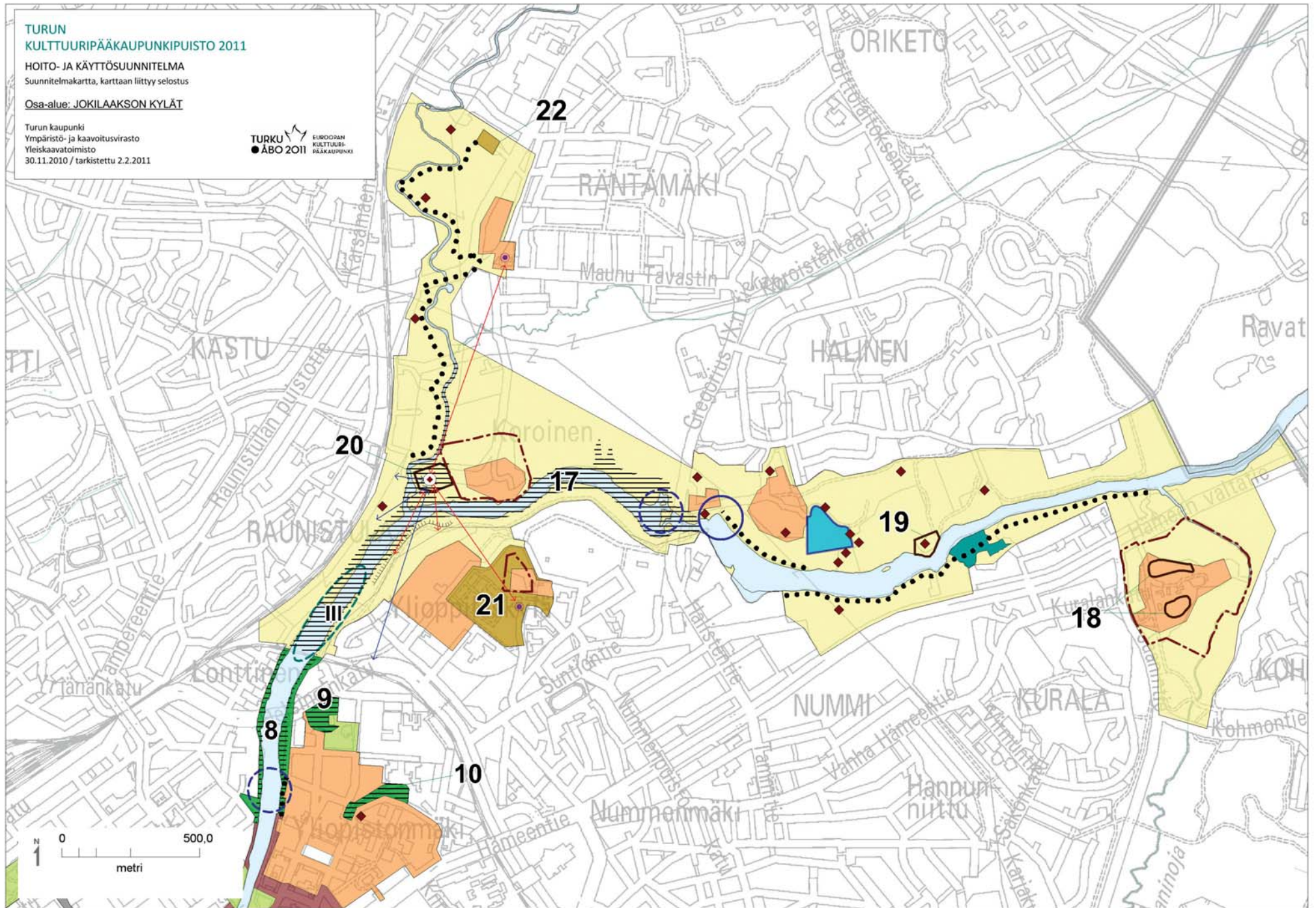
**TURUN
KULTTUURIPÄÄKAUPUNKIPUISTO 2011**

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
Suunnitelmapaketti, karttaan liittyy selostus

Osa-alue: JOKILAAKSON KYLÄT

Turun kaupunki
Ympäristö- ja kaavoitusvirasto
Yleiskaavatoimisto
30.11.2010 / tarkistettu 2.2.2011

TURKU
EUROOPAN
KULTTUURIPÄÄKAUPUNKI
2011

3. JOKILAAKSON KYLÄT SUUNNITELMASELOSTUS

3.1 KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Maisemallisesti arvokas avoin kulttuuri- ja luonnonmaisema

Kulttuurihistoriallisista ja/tai maisematilallisista syistä pääosin avoimina säilytettävät viljelyalueet Aurajoen, Vähäjoen ja Jaaninjoen laaksoissa. Alueella on viljeltyjä peltoja, niittyjä, laitumia ja osittain puoliavoimia rakennettuja kylämäisiä ympäristöjä sekä puustoisia vyöhykkeitä rannoilla ja metsäsaarekkeina. Jokilaaksoihin liittyy merkittäviä luonnon monimuotoisuusarvoja.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Suunnittelun ja hoidon ensisijainen tavoite on alueen säilyminen pääosin avoimena lukuun ottamatta selkeärajaisia metsäsaarekkeita. Viljely ja laiduntaminen ovat tärkeimmät laajojen avoimien alueiden hoitomuodot. Vaihtoehtoisina tapoina voidaan käyttää esimerkiksi peltojen vuokraamista kesannoksi. Pienempialaisilla kuvioilla niittäminen vähintään kerran kesässä pitää alueen puuttomana, ja oikein ajoitettuna lisää luonnon monimuotoisuutta.

Pitkiä näkymälinjoja tulee erityisesti säilyttää avoimena. Näkyvien häiriötekijöiden, kuten mastojen ja voimalinjojen sijoittamista maisemallisesti keskeisiin osiin tulee välttää, ja nykyiset alueen poikki kulkevat sähkölinjat tulisi mahdollisuuksien mukaan siirtää maakaapeleihin. Avoimen tilan

rajautumiseen rakennettuihin alueisiin tulisi kiinnittää huomiota. Esimerkiksi pellon ja rakennetun alueen välillä tulisi olla istutettu tai luonnollinen reunavyöhykekasvusto, joka on sekä ekologisesti että visuaalisesti tärkeä maiseman elementti. Ulkoilun ohjaaminen poluille ja muille reiteille sekä ulkoilureittiverkoston yhtenäisyys ovat virkistyskäytön kannalta tärkeää.

Alueen vesistöjen varret on luokiteltu luonnonsuojelullisesti arvokkaiksi (Karhu 1994). Uomien läheisyydessä kasvillisuus ja pinnanmuodot on säilytettävä ennallaan. Vaikka alueen yleisohjeena on avoin maisematila, niin linnuille tärkeää jokivarsien pensaskasvillisuutta tulee riittävästi säilyttää nykyisillä kasvupaikoilla.

Aurajokilaakson maisemasuunnitelmassa (Saaristo 2005) on myös annettu alueelle yleispiirteisiä hoito-ohjeita.

Ensisijainen toimenpide:

Ylioppilaskylän ja joen välistä aluetta voisi kehittää hyötyviljelyn ja puutarhakulttuurin puistoalueeksi. Alueella nykyisinkin toimivaa palstaviljelyaluetta voisi tarpeen mukaan laajentaa. Asutukseen rajautuvalla osuudella voisi ympäristön viihtyisyyttä lisätä esimerkiksi hedelmäpuuistutuksilla. Aurajokivarren kirsikkapuutarhan yleissuunnitelmassa (2009) osoitetaan Nummen rantapolun varrelle kirsikkapuita. Kirsikkapuistutukset sopivat hyvin hyötyviljely- ja puutarhateemaan, mutta puiden sijoittelussa on erityisesti huomioitava säilytettävät näkymälinjat rantapolulta Aurajolle ja Koroistenniemielle.

Aktiivinen käyttö pitää kasvillisuuskerroksen matalana ja pitää alueen avoimena. Osalle alueesta voitaisiin perustaa maisemapeltoja. Maisemapelloilla voi viljellä esimerkiksi kukkia tai hyötykasveja, kuten herneitä, jotka ovat kaupunkilaisten vapaasti poimittavissa. Maisemapellot tarjoavat elämyksiä kaikille aisteille ja rikastuttavat maisemakuvaa. Ruissalon maisemapellot ovat kaukana kaupunkiasutuksesta, joten lähempänä keskustaa sijaitsevat maisemapellot ilahduttaisivat suurempaa joukkoa kaupunkilaisia.

Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä kortteli- tai kyläalue

Merkinällä osoitetaan yhtenäiset kyläalueet, vanhojen kantatilojen, torppien, pappiloiden, kirkkojen jne. muodostamat rakennetun ympäristön kokonaisuudet, jotka sisältävät kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemakuvallisesti arvokkaita rakennusryhmiä pihapiireineen. Alueet sijaitsevat näkyvillä paikoilla ja liittyvät laajempiin maisematilallisesti arvokkaisiin alueisiin.

Alueet muodostuvat kohteista, jotka ovat inventoinneissa ja kaavoissa arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi merkittyjä kohteita. Tällä osa-alueella

Alhaalla vasemmalla: Heinikkoa Aurajoen ja ylioppilaskylän välillä. Ulkoilureitin ja rakennusten välillä oleva joutomaa sopisi hyvin nykyistä laajempaan palstaviljelyn käyttöön. Myös maisemapellot, kuten alakuvan hernepelto Helsingissä, olisi alueelle sopivaa käyttöä.

rakennusryhmät ovat kivikeskustaa väljempää ja vehreämpiä sekä tarjoavat miellyttävän kulkureitin viheralueiden välillä.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen suunnittelussa, hoidossa ja käytössä tulee turvata kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen sekä huomioida alueen maisemarakenteellinen merkitys. Uudisrakentamisessa ja korjausrakentamisessa on huomioitava yhtenäisen kokonaisuuden muodostuminen sekä alueelle tyypillinen rakentamisen mittakaava. Pihoihin tulee suosia tyypillistä kasvillisuutta. Virkistyskäytön salliminen alueiden läheisyydessä ja liikkumisen ohjaaminen on erityisen tärkeää. Vakituiseen käyttöön ulkopuolisia rakennuksia ja pihoja voidaan aktivoida uusien toimintojen avulla.

3.2 ARVOKKAAT LUONTOALUEET JA MUINAISJÄÄNNÖKSET

Luonnonsuojelualue tai suojeltu luontotyyppi

Luonnonsuojelulla suojeltu luontotyyppi: *Ristimäen pähkinäpensaslehto.*

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Suojelulla pyritään säilyttämään pähkinäpensaslehdon ominaispiirteet. Kuusten ja mahdollisten muiden pähkinää varjostavien puiden poisto on suositeltavaa tarkemman suunnitelman mukaan. Pähkinäpensaita ei pidä harventaa ja vanhat rungot tulee jättää lahoamaan. Joen rannassa olevia tervaleppiä ei pidä liiaksi harventaa. Liikkuminen alueella on ohjattava poluille, jottei lehdon aluskasvillisuus tullaan liikaa. (Pähkinäpensaslehdot <www.ymparisto.fi> 9.1.2007.)

Ensisijainen toimenpide:

Alueelle tulisi laatia monimuotoiset luontoarvot turvaava hoito- ja käyttösuunnitelma.

Suojeltu luontotyyppi

Luonnonsuojelulain luontotyypit

”Suojeltavien luontotyyppien tulee olla luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia. Ne ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä, mutta silti arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle ja maisemansuojelulle.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien suojeleminen poikkeaa perinteisistä luonnonsuojelualueista perustamistavan ja suojelutavan suhteen. Suojelulla pyritään säilyttämään luontotyyppien ominaispiirteet, eikä tavoitteena ole aina alueen täydellinen koskemattomuus. Monien luontotyyppien säilyminen jopa edellyttää jatkuvaa hoitoa ja käyttöä.”

Ympäristöministeriö <www.ymparisto.fi> 26.11.2008

Vasemmalla: Turun läntisen ylioppilaskylän rakennuskantaa ja vehreää tunnelmaa. Elementtirakenteiset värikkäät talot ja luonnonmukainen kasvillisuus muodostavat harmonisen kokonaisuuden. Alue edustaa 1960-luvun strukturalistista suunnittelua.

Oikealla ylhäällä: Vanha maalaistalo Koroisissa toimii kahvilana.

Oikealla alhaalla: Katarinauksen hautausmaa on vihreä ja miellyttävä ympäristö.

Suunnitelmaselostus

JOKILAAKSON KYLÄT

Yleiskaavan suojelualue

Yleiskaavan 2020:n suojelualueeksi merkitty katajaketoalue. Virnamäen katajakedoksi nimetty alue täyttää mahdollisesti luonnonsuojelulain suojellun luontotyypin kriteerit (katajaketo), mutta päätöstä suojelusta ei ole vielä tehty (Komulainen, Matikainen & Leppänen 2000, 33).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Asemakaavassa ketoalue on merkitty lähivirkistysalueeksi, jolla ympäristö säilytetään. Virnamäen ketoalueelle on tehty hoitosuunnitelma (Matikainen 2000), joka kattaa tähän suunnitelmaan merkittyä aluetta reilusti laajemman alueen. Aurajokisäätiö yhteistyökumppaneineen hoitaa ketoaluetta talkooperiaatteella.

Arvokas luontoalue

17. Nummenrannan arvokkaat luontotyypit

Asemakaavoitusta varten tehdyssä Nummenrannan luontoarvojen perusselvityksessä todetut arvokkaat luontotyypit.

Alueella on arvokkaiksi luontotyypeiksi todettu jokirannan lähes yhtenäinen rantaniitty, useat kedot (tai ketomaiset kuivat rinneniiyt) uurtumalaakson rinteillä sekä yksi lampi jokirannassa. Lisäksi mainitaan, että veden ollessa pitkään normaalia alempana joen pohjaan kehittyy yksivuotista mutayrttikasvillisuutta. Alueilla on havaittu useita huomionarvoisia kasvilajeja. Kedot ja niityt edustavat luontodirektiiviliitteen I luontotyyppijä, josta ei Natura 2000-verkoston ulkopuolella suoraan johdu oikeusvaikutuksia, mutta mikä osoittaa luontotyyppien tärkeää arvoa. (Nummenrannan luontoarvojen perusselvitys 2001.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueen arvokas ketokasvillisuus sisältää vanhoja perinnemaisemakasveja, jotka ovat harvinaistuneet niittyjen umpeenkasvun myötä. Alueella on havaittu säännöllisesti esiintyvän luonnonsuojelulla rauhoitettuja lintulajeja, joita ei rauhoitussäännösten mukaan saa häiritä lisääntymispaikoilla tai muilla niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla. Alueella on havaittu myös lepakoita ja huomionarvoisia päiväperhoslajeja. (Nummenrannan luontoarvojen perusselvitys 2001.) Nummenrannan asemakaavassa Aurajoen eteläpuolinen alue on merkitty osittain lähivirkistysalueeksi, jolla ympäristö säilytetään. Koroistenniemen muinaismuistoalueen ketoalueen hoito toteutuu muinaisjäänösalueen hoidon kautta. Alueella todetut luontoarvot tulee huomioida aluetta koskevissa suunnitelmissa.

Perinnemaisema

18. Kuralan Kylämäen haat

Merkinnällä osoitetaan perinnemaisematyypeiltään hakaa, niittyä, ketoa ja kalliokettoa edustava alue, joka on arvoluokaltaan maakunnallisesti arvokas. Alue on muinaismuistoaluetta sekä virkistyskennästä ja maisemallisesti tärkeä kohde. (Komulainen et al. 2000, 53.)

Ulkoilureitti kulkee Virnamäen katajakedon läpi.

Suojeltu luontotyyppi:

”Suojeltavien luontotyyppien tulee olla luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia. Ne ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä, mutta silti arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle ja maisemansuojelulle.

Luonnonsuojelulain luontotyyppien suojelu poikkeaa perinteisistä luonnonsuojelualueista perustamistavan ja suojelutavan suhteen. Suojelulla pyritään säilyttämään luontotyyppien ominaispiirteet, eikä tavoitteena ole aina alueen täydellinen koskemattomuus. Monien luontotyyppien säilyminen jopa edellyttää jatkuvaa hoitoa ja käyttöä.”

(Luonnonsuojelulain luontotyypit 2008.)

Suunnitelmaselostus JOKILAAKSON KYLÄT

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Turun museokeskus ylläpitää 1950-luvun tilakokonaisuutta ja laiduntaa lampaan ja nautakarjan alkuperäisrotuja perinnemaisemakohteilla. Nykyinen hoito turvaa alueen perinnemaisema-arvot. (Lehtomaa 2000, 387–388.)

19. Komosten keto

Merkinnällä osoitetaan luonto- ja perinnemaisematyypiltään ketoa edustava alue, joka on luontokohde-arvoluokaltaan paikallisesti arvokas ja perinnemaisemaltaan maakunnallisesti arvokas. Alueella on myös muinaismuistokohde. Avoimessa peltomaisemassa sijaitsevat kumpareet ovat maisemallisesti hyvin merkittäviä ja sijoittuvat virkistysreitistön varrelle. (Komulainen et al. 2000, 34; Lehtomaa 2000, 394–395.)

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Museovirasto hoitaa aluetta säännöllisesti niittämällä (Lehtomaa 2000, 394–395).

20. Koroistenniemen niitty

Koroistenniemi edustaa luontotyypiltään ketoa, niittyä ja pensaikkoo ja on luontotyypiltään arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi. Merkinnällä osoitetaan perinnemaisematyypiltään niittyä edustava alue, joka on maakunnallisesti arvokas. Koroistenniemi on merkittävä muinaisjäännekohte, jossa perimätiedon mukaan sijaitsi Turun piispanistuin 1200-luvulla. (Komulainen et al. 2000, 32; Lehtomaa 2000, 392.) Paikalla erottuu selvästi rakennusten perustuksia ja jokitörmälle pystytetty risti muistuttaa alueen historiasta. Virkistysreittien varrelle sijoittuva kohde on maisemallisesti erittäin merkittävä.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Museovirasto hoitaa aluetta niittämällä kahdesti kasvukauden aikana (Lehtomaa 2000, 392). Niitettävän alueen kokoa voisi laajentaa vesirajaan asti (Komulainen et al. 2000, 32).

Muinaisjäänös

Muinaismuistolailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäännekohte tai muinaisjäännealue.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Kiinteät muinaisjäännekohteet Suomessa rauhoitettu muinaismuistolailla ja ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännekohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen tai muu siihen kajoaminen kielletty. Museovirasto hoitaa osaa suunnitellun muinaisjäännekohteen. "Arkeologisen kulttuuriperinnön hoito on kiinteiden muinaisjäännekohteen ja niiden ympäristön kunnossapitoa sekä alueiden käytön suunnittelua ja organisointia" (Muinaisjäännekohteen hoito <www.nba.fi/fi/mjhoito> 31.5.2005).

Vasemmalla: Lampaat hoitavat Kuralan Kylämäen perinnemaisemaa.

Keskellä: Komosten ketoa, joka on myös lain suojelema muinaisjäännekohte.

Alla: Koroistenniemen niitty on sekä arvokas perinnemaisema että valtakunnallisesti arvokas muinaisjäänne.

Suunnitelmaselostus

JOKILAAKSON KYLÄT

”Muinaisjäännökset ovat maassa tai vedessä säilyneitä muistoja menneistä sukupolvista. Ne kertovat elämisestä, asumisesta, liikkumisesta, elinkeinojen ja uskonnon harjoittamisesta sekä kuolleiden hautamisesta. Jotkut muinaisjäännökset, kuten hautaröykkiöt, uhrikivet ja linnavuoret, erottuvat maisemassa vielä tänäkin päivänä. Jotkut ovat kokonaan maan peitossa, kuten esim. asuin- ja työpaikat ja maahan kaivetut haudat. Veden alla yleisimpiä muinaisjäännöksiä ovat laivojen hylt.”

Museovirasto: Mikä on muinaisjäännöksen? 2009

Nikusvaha

Vähäjokivarren ”Jättiläiskiven” eli Maarian kirkon lähellä oleva Räntämäen *Nikusvahan* merkitys muinaisjäännöksenä on epäselvä. Kiveä ei ole merkitty suunnitelmaan; kivi on kuitenkin alueen yhtenä tunnusmerkkinä paikallisesti merkityksellinen ja sen arvo tulisi määrittellä.

Valtakunnallisesti merkittävä muinaisjäännos

Koroistenniemen kiinteä muinaisjäännoskohde, joka on muinaismuistolailla rauhoitettu ja valtakunnallisesti merkittävä (Maiseman muisti 2001, 62–63). Muinaisjäännostyypiltään alueen löydökset ovat kirkkorakenteita, jotka on ajoitettu keskiajalle (Muinaisjäännostösten hoitorekisteri).

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Ks. ”Muinaisjäännos” (edellä).

Museovirasto hoitaa aluetta niittämällä kahdesti kasvukauden aikana (Lehtomaa 2000, 392).

3.3 ERIKOISALUEET

Erikoisalue

Kulttuurihistoriallisesti merkittävät hautausmaat.

- 21. **Katariinan hautausmaa**
- 22. **Maarian hautausmaa**

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Alueet ovat valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY 2009). Alueen hoidossa tulee vaalia historiallisia ominaispiirteitä. Vanhaan puustoon sekä tärkeisiin näkymiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

3.4 UUDET TAI KEHITETTÄVÄT REITIT

- Uusi jalankulkuyhteys

Virkistyskäytön kannalta oleellimmat yhteystarpeet; ohjeellinen sijoitusmerkintä tarkempaa suunnittelua varten.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Uuden reitin on liityttävä olemassa olevaan ulkoilureitistöön. Ulkoilureitiksi tarkoitettu yhteys on perustettava maastoon mahdollisimman kevyin toimenpitein, mutta kuitenkin niin, että reitti ohjaa selkeästi virkistyskäyttöä ja kestää kulutusta. Jo muodostuneita reittejä tulee hyödyntää mahdollisuuksien mukaan. Reitin päällysteen on oltava sitomaton kuten soramurske tai kalliomurske. Peltoalueilla reitin tulisi kulkea pellon reunassa tai joen rannan suojavyöhykkeen puolella. Arvokkailla luontoalueilla reitti on rakennettava niin, ettei se heikennä alueen luontoarvoja. Reitti voi olla yksinkertaisimmillaan polkumainen eikä sen varrelle tarvita muita rakenteita. Alueen luonto- ja kulttuurikohteista kertovaa opastusta voidaan kehittää viittauksin kulttuuripääkaupunkipuistoon. Maarian kirkolle vievällä tiellä Vähäjoen yli kulkeva silta muutetaan kevyenliikenteensillaksi tulevien tiehankkeiden yhteydessä.

Toimivan ja eheän virkistysverkon kannalta olisi välttämätöntä avata joenrantaan myötäilevä kulkureitti yksityisomistuksessa olevan, Halisten kosken koillispuolella olevan, joenrantaan ulottuvan kiinteistön (Koski-

Frantsi 411-2-53) kautta. Ulkoilulain (13.7.1973/606) mukaan yleinen ulkoilureitti voidaan perustelluista syistä viedä yksityisomistuksessa olevan alueen kautta, mikäli tästä ei ole kohtuutonta haittaa. Reitin perustaminen edellyttää ulkoilureittisuunnitelmaa sekä ulkoilureittitoimitusta.

Uusi kevyenliikenteen silta

III Asemakaavanmuutokseen 7/2009 ”Raunistulansilta” liittyvä uuden kevyenliikenteensillan sijoitusalue Ylioppilaskylän ja Raunistulan välillä.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Suunnittelussa on otettava liikenteellisten tekijöiden lisäksi huomioon sillan sijoittuminen kansallismaisemaan, maisemallisesti merkittävään viljelymaisemaan sekä arvokkaalle luontoalueelle.

Uusi laituripaikka

Vesillä liikkumista palvelevien laiturien ohjeellinen sijoitusalue.

Uusi jalankulkureitti on mahdollista toteuttaa Aurajoen etelärannan pellon ja joen väliselle kaistaleelle.

3.5 MAISEMATILA

● Monumentaalirakennus

Pyhän Katariinan (Kaarinan) kirkko ja Maarian kirkko.

Maamerkkirakennuksilla on keskeinen rooli maisemakuvaa jäsentävien näkymien tunnuspiirteinä. Monumentaalirakennus luo lähiympäristöön sä arvokkaan tunnelman ja vaatii näin ollen hierarkiaa ja rakennusperintöä kunnioittavan miljöön.

Aikanaan valtavyölien (joet, maantiet) risteykseen, Kaarinan ja Maarian mahtipitäjien keskuksiksi rakennetut kirkot ovat paitsi erityisen arvokkaita rakennuksia, niillä on merkittävä asema hallinnon ja liikenteen kulttuurihistorian todistajina. Kirkkojen näkyminen historiallisille reiteille tulisi turvata.

← Säilytettävä näkymä

Tärkeät näkymälinjat Aurajoen ja Vähäjoen itärannan virkistysreitiltä kohti Koroistenniemeä sekä tärkeä näkymän suunta Koroistenniemeltä kohti Tuomiokirkkoa. Koroistenniemen merkittävä muinaismuistoalue sijoittuu Aurajoen ja Vähäjoen väliin jäävälle niemekkeelle, joka on maiseman solmukohta ja historiallinen hierarkkinen piste. Piispanistuimen sijaintipaikalta on edelleen havaittavissa poikkeuksellisen merkittävä visuaalinen yhteys kolmelle keskiaikaiselle kirkolle, mutta puiden kasvu uhkaa näkymiä Maarian ja Pyhän Katariinan kirkkoille (ks. merkintä ”Palautettava näkymä”). Näkymä Maarian kirkolle on osittain palautettavissa Vähäjokivarren puustoa hoitamalla.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Historiallista todistusvoimaa omaavat näkymälinjat kohti Koroistenniemeä tulee säilyttää avoimena pitämällä virkistysreittien ympäristö avoimena tai puoliavoimena maisemana. Näkymä Tuomiokirkolle tulee ottaa huomioon erityisesti rakennetun ympäristön suunnittelussa.

↔ Palautettava näkymä

Tärkeät näkymälinjat Aurajoen etelärannan virkistysreitiltä kohti Koroistenniemeä sekä tärkeät näkymien suunnat Koroistenniemeltä kohti Maarian ja Pyhän Katariinan kirkkoja.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Näkymälinjat kohti Koroistenniemeä tulee säilyttää avoimena pitämällä virkistysreittien ympäristö avoimena tai puoliavoimena maisemana (ks. merkintä ”Puoliavoin reuna”). Näkymät Maarian ja Pyhän Katariinan kirkkoille tulisi mahdollisuuksien mukaan palauttaa puustoa karsimalla.

▬▬▬▬▬▬ Puoliavoin reuna

Nummenrannan joenrantavyöhykkeeseen kuuluva alue, joka on harvakseltaan puustoinen.

Hoito, käyttö ja kehittäminen:

Merkintä on päällekkäismerkintänä alueelle ”Maisematilallisesti arvokas viljelyalue”, jota hoidetaan pääasiassa avoimena alueena. Nummenrannan joenrantavyöhykkeen harvakseltaan puustoista aluetta tulee hoitaa puoliavoimena vyöhykkeenä niin, että virkistysreitiltä avautuu ainakin paikoin esteettömiä näkymiä Koroistenniemelle ja muualle jokilaaksoon. Alueesta tulisi tehdä tarkempi suunnitelma, jossa huomioidaan näkymälinjat ja alueen luonnonarvot. Nykyistä puustoa tulee harventaa tarkemman suunnitelman perusteella ja jatkossa puun taimia tulee poistaa säännöllisin väliajoin.

Ylhäällä oikealla: Tuomiokirkon torni näkyy Koroisten ristiltä hyvin. Aurajoen eteläranta on kuvatussa kohdassa sopivan harvaan puustoinen, jotta näkymät ovat mahdollisia ulkoilureitiltä kohti Koroistenniemeä.

Keskellä oikealla: Maarian kirkko jää Vähäjoen rannassa olevien puiden latvusten katveeseen. Historiallisesti erittäin arvokas maisemayhteys voitaisiin palauttaa puustoa hoitamalla.

Alhaalla oikealla: Pyhän Katariinan kirkon katto erottuu hieman puiden latvusten yläpuolella.

4. JATKOTOIMENPITEET

Toteutus

Kulttuuripääkaupunkipuistolla, kansallisella kaupunkipuistolla ja hoito- ja käyttösuunnitelmalla ei itsessään ole oikeusvaikutusta maankäyttöön. Suunnitelman noudattaminen ohjeellisena takaa omalta osaltaan alueen erityisten arvojen kokonaisvaltaisen huomioon ottamisen osana maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämää kestävää kehitystä.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa on syytä ensisijaisesti toteuttaa jo käynnissä olevien ja tulevien aluetta koskevien hankkeiden yhteydessä sekä huomioida tulevissa suunnitelmissa. Yksityiskohtaisempien suunnitelmien ei tule ilman perusteltua syytä olla ristiriidassa suunnitelmassa esitettyjen, kaupungin keskeisiä ympäristöarvoja vaalivien yleisten periaatteiden kanssa.

Tämän suunnitelman tavoitteena on ohjata hoitoon ja kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden priorisointia kaupungin keskeisimmillä arvoalueilla. Suunnitelmasta voidaan halutessa nostaa esiin vuosittaisia teemoja, joissa voidaan keskittyä esimerkiksi seuraaviin ympäristöihin: lähiluontokohteet kaupungin keskustassa, Aurajokivarren virkistysympäristö joen alajuoksulla sekä historialliset puistot ja kaupunkinäköymät.

Kulttuuripääkaupunkipuisto on kaupungin vetovoimaisuuden, viihtyisyyden ja virkistyksen kannalta oleellinen aluekokonaisuus; osallisten huomioon ottaminen ja ns. ruohonjuuritason toiminnan tukeminen (esim. talkootoiminta) puiston toteuttamisessa on siksi tärkeää.

Seuranta ja päivittäminen

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutumista on syytä seurata ja arvioida säännöllisesti tavoitteiden saavuttamiseksi ja toimenpideohjelmien hiomiseksi hankekohtaisesti. Hoito- ja käyttösuunnitelma toteutuu asteittain: yksittäiset hankkeet toteuttavat tätä yleissuunnitelmaa.

Yksittäisissä hankkeissa saattaa tulla esiin asioita, jotka voivat aiheuttaa tarpeen arvioida hoito- ja käyttösuunnitelmaa uudelleen. Suunnitelmaa tulisi päivittää säännöllisesti esimerkiksi yleiskaavatarkistusten yhteydessä.

Ilmakuva Tuomiokirkolta kohti Ruissaloa. Kuva SIOy, 2007.

Puiston täydentäminen

Puistoalueen välittömässä läheisyydessä tapahtuvalle suunnittelulle kulttuuripääkaupunkipuiston ja kansallisen kaupunkipuiston aseman toivotaan antavan tahtoa täydentää arvokehtien verkostoa uusilla elementeillä ja yhteyksillä. Maankäyttöön liittyvät ratkaisut ja päätökset toimivat jatkossa perusteena puiston täydentämiselle ja eheyttämiseksi. Arvoalueiden jatkuvuuden kannalta kiinnostavimpia täydentämissuuntia ovat Kakola–Portsa, Telakkaranta–Majakkaranta, mahdollisesti laajeneva kävelykeskusta sekä Mäntymäki–Vähä-Heikkilän ympäristöt (Sikaojan varsi).

Suunnittelualue ulottuu Naantalin rajalta Kaarinan rajalle, mikä tekee ylikunnallisen puistokokonaisuuden mahdolliseksi. Lounaan suunnassa merkittäviä kiintopisteitä ovat Airisto ja Naantalin Kultaranta, koillisen suunnassa puiston jatkona on valtakunnallisesti arvokas Aurajokilaakson maisema-alue.

Majakkaranta. Kuva Samuli Saarinen.

LÄHTEET

Asemakaava 2/2001, Saaronniemi. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, asemakaavatoimisto. Lainvoimainen 22.11.2003.

Asemakaavanmuutos 7/2009, Raunistulansilta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, asemakaavatoimisto. 18.3.2009, muutettu 1.4.2009, 8.4.2009.

Asemakaavamuutos 20/2009, Fortuna-kortteli. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, asemakaavatoimisto, Turku 31.8.2009.

Asemakaavamuutos 30/2007, Pennisilta. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, asemakaavatoimisto. Luonnos 19.11.2007, muutettu 26.3.2009.

Asemakaavamuutos 50/2001, Kaupunginteatteri + Virastotalo. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, asemakaavatoimisto. Luonnos 31.03.2006.

Aurajoen kehittäminen. Turun kaupunki, Turku 1994.

Aurajokivarren kirsikkapuutarhan yleissuunnitelma, 2009. Turun kaupungin ympäristö ja kaavoitusvirasto, suunnittelutoimisto. 18.11.2009.

Immonen, Kari: Puun kulttuurihistoria. Latvakangas, Eva & Laaksonen, Hannu (toim.): Puu, puisto ja puutarha Varsinais-Suomessa (13–20). K&h, Turku 2007.

Karhu, Kari (toim.): Luonnon monimuotoisuus Turussa. 1. luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet. Julkaisu 4/94. Turun kaupunki, ympäristönsuojelutoimisto, Turku 1994.

Nummenrannan luontoarvojen perusselvitys. Raportti 1/2001. Biodata Oy 2001.

Komulainen, M., Matikainen, J. & Leppänen, J.: Aurajokilaakson luonto. Arvokkaat luontokohteet. Aurajokisäätiö, Turku 2000.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset ja puistot. Turun keskusta-alue, suojelutavoitteet. Turun kaupunki, maakuntamuseo 2002.

Laaksonen, Hannu: Turun vanhat puistot. Latvakangas, Eva & Laaksonen, Hannu (toim.): Puu, puisto ja puutarha Varsinais-Suomessa (65–76). K&h, Turku 2007.

Lahtinen, Rauno & Laaksonen, Hannu: Kävely puistojen Turussa. Turku-seura, Turku 2008.

Lehtomaa, Leena: Varsinais-Suomen perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 160. Lounais-Suomen ympäristökeskus, Turku 2000.

Linnakaupungin osayleiskaavan tavoitteet. Turun kaupunki, ympäristö ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto 9.9.2008.

Linnanpuiston peruskorjaussuunnitelma. Istutukset, hoitoluokat. Turun kaupunki, ympäristö ja kaavoitusvirasto, suunnittelutoimisto 28.8.2009.

Luonnonsuojelulain luontotyypit. Ympäristöministeriö [<http://www.ymparisto.fi> > Luonnonsuojelu > Luontotyyppien suojelu > Luonnonsuojelulain luontotyypit]. Päivitetty 26.11.2008.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132 [www.finlex.fi].

Maiseman muisti - Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäänneksset. Museovirasto, Helsinki 2001.

Matikainen, Jyrki: Turun Virnamäen ketoalueen hoitosuunnitelma. Aurajokisäätiö, Turku 2000.

Mikä on muinaisjäänne? Museovirasto [<http://www.nba.fi/fi/muinaisjaannos>]. Päivitetty 29.6.2009.

Muinaisjäännehoito. Museovirasto [www.nba.fi/fi/mjhoito]. Päivitetty 31.5.2005.

Muinaisjäännehoitokisteri. Kulttuuriympäristö rekisteriportaali. Museovirasto [<http://kulttuuriymparisto.nba.fi>]. Päivitetty 15.12.2009.

Pähkinäpensaslehdot. Ympäristöministeriö [<http://www.ymparisto.fi> > Luonnonsuojelu > Luontotyyppien suojelu > Luonnonsuojelulain luontotyypit > Pähkinäpensaslehdot]. Päivitetty 9.1.2007.

RKY 2009. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Museovirasto [www.rky.fi].

Ruissalo. Turun yliopisto, maantieteen laitos & Turun kaupunki, ympäristönsuojelutoimisto [www05.turku.fi/ruissalo]. Luettu 23.1.2010.

Ruissalon hoito- ja käyttösuunnitelma. Turun kaupunki, kiinteistölaitos, Turku 2006.

Ruissalo osayleiskaava v.2010. Turun kaupunki, kiinteistö- ja rakennusvirasto, kaavoitusosasto. Vahvistettu 9.2.1998.

Saaristo, Heidi: Maisemanhoitosuunnitelma Aurajokilaakson kulttuurimaisemaan. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 37. Turun AMK, Turku 2005.

Turun kansallinen kaupunkipuisto. Perustamisselvitys. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto, Turku 28.2.2007.

Turun kaupunkiseudun maakuntakaava. Varsinais-Suomen liitto. Vahvistettu 23.8.2004.

Turun keskustan osayleiskaavan luontoselvitys. 6. Luontotyypit. Raportti 10/2003. Suomen Ympäristökonsultit 2003.

Turja, Mari: Asukkaiden näkemyksiä kotikaupunkinsa kehittämiseen. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto 2001.

Ulkoilulaki. 13.7.1973/606.

Vanhain Suurtorin kehittäminen. Turun kaupunki, kulttuurilautakunnan kokouspöytäkirja 13.5.2009 § 108.

Vartiovuoren puiston kunnostuksen yleissuunnitelma. Maisema-arkkitehtitoimisto Näkymä Oy 13.3.2009.

Viherverkkosuunnitelma. Turun yleiskaava 2025/2030, viherkaavan osaselvitys. Lyhennelmä. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto, Turku 2008.

Yleiskaava 2020. Turun kaupunki, ympäristö- ja kaavoitusvirasto, yleiskaavatoimisto. Lainvoimainen 28.7.2001 ja 29.5.2004.

YMPÄRISTÖ- JA
KAAVOITUSVIRASTO
2011